

КЛАСИЧНИЙ ПРИВАТНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

СЛОБОДЯНЮК НАТАЛЯ ОЛЕКСАНДРІВНА

УДК 330.322+338.2

**ІНВЕСТИЦІЙНІ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ
НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ ТА МЕХАНІЗМИ ЇХ РЕАЛІЗАЦІЇ**

08.00.03 – економіка
та управління національним господарством

АВТОРЕФЕРАТ
дисертації на здобуття наукового ступеня
доктора економічних наук

Запоріжжя – 2017

Дисертацією є рукопис.

Роботу виконано в Класичному приватному університеті, м. Запоріжжя.

Науковий консультант – доктор економічних наук, професор
КОСОВА Тетяна Дмитрівна,
Класичний приватний університет, м. Запоріжжя,
професор кафедри фінансів,
банківської справи та страхування.

Офіційні опоненти: доктор економічних наук, професор
МАРГАСОВА Вікторія Геннадіївна,
Чернігівський національний технологічний
університет, м. Чернігів,
завідувач кафедри бухгалтерського обліку,
оподаткування та аудиту;

доктор економічних наук, професор
ШАПОШНИКОВ Костянтин Сергійович,
Причорноморський науково-дослідний інститут
економіки та інновацій, м. Одеса,
директор;

доктор економічних наук
МАНЖУРА Олександр Васильович,
Вищий навчальний заклад Укоопспілки
“Полтавський університет економіки і торгівлі”,
м. Полтава,
проректор з науково-педагогічної роботи.

Захист дисертації відбудеться “20” грудня 2017 р. о 10⁰⁰ на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 17.127.01 у Класичному приватному університеті за адресою: 69002, м. Запоріжжя, вул. Жуковського, 70б, ауд. 124.

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Класичного приватного університету за адресою: 69002, м. Запоріжжя, вул. Жуковського, 70б, ауд. 114.

Автореферат розісланий “17” листопада 2017 р.

Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради

О. І. Трохимець

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Вихід із поточної соціально-економічної кризи й потреби інтеграції України до світового економічного простору вимагають забезпечення конкурентоспроможності національної економіки та відповідної інвестиційної підтримки. Це зумовлює необхідність розробки й реалізації інвестиційних стратегій розвитку регіонів і галузей національного господарства на основі науково виваженого передбачення напрямів і форм інвестиційної діяльності та адаптування їх до умов зовнішнього мінливого середовища їх функціонування.

Актуальним завданням сьогодення є формування інноваційної інфраструктури як сукупності політичних, економічних, правових, управлінських, фінансових, інформаційних, наукових і інших інститутів, що створюють умови для ефективної реалізації інноваційної діяльності.

В умовах трансформаційних зрушень і посилення внутрішніх та зовнішніх загроз актуальним для України постає питання забезпечення фінансової безпеки як індикатора національної безпеки держави. Фінансова безпека держави залежить від сприятливого інвестиційного клімату, забезпеченості економіки інвестиційними ресурсами, підвищення кількісно-якісних показників господарської діяльності тощо. Саме в умовах загострення соціально-економічних суперечностей, нестабільної політичної ситуації необхідними є активізація інвестиційного процесу з метою забезпечення розширеного відтворення, створення сприятливих умов для ведення підприємницької діяльності, підтримання стимулів утворення та нагромадження фінансових ресурсів у країні, вирішення проблем безробіття тощо.

Курс європейської інтеграції України передбачає імплементацію й пристосування схем розвитку підприємництва, що є ефективними та набули популярності в країнах ЄС завдяки своїй реальній дієвості. За досвідом європейських країн ефективним є інвестиційний розвиток, що підтримується й керується на локальному рівні, оскільки саме на місцевому рівні найкраще обізнані щодо актуальних проблем і потреб економічного розвитку території і за видами економічної діяльності, і за іншими видовими критеріями проектів. Для цього необхідно використовувати інструментарій державно-приватного партнерства з механізмом роздільного забезпечення: фінансові ресурси залучаються від представників бізнесу, а організаційно-інформаційне супроводження й підтримку проекту здійснюють органи місцевої влади, представники місцевого самоврядування.

Питання інвестиційного забезпечення стратегічного розвитку економік світу перебувають у центрі уваги зарубіжних учених, таких як: Д. Беллемор (D. Bellemore), С. Браун (S. Brown), Г. Гіанфрате (G. Gianfrate), У. Готцманн (W. Goetzmann), М. Грубер (M. Gruber), Б. Джордан (B. Jordan), Р. Джордан (R. Jordan), Е. Елтон (E. Elton), Л. Занетті (L. Zanetti), Й. Марсланд (J. Marsland), М. Массарі (M. Massari), Т. Міллер (T. Miller), Д. Фішер (D. Fisher), Р. Хейнер (R. Heiner), Х. Хоссейні (H. Hosseini), У. Шарп (W. Sharpe).

Актуальні проблеми розвитку національної економіки досліджують такі вітчизняні вчені, як: О. Амоша, О. Виноградова, О. Гальцова, В. Гришкін, Т. Гургула, Н. Верхоглядова, О. Воронкова, Н. Дєєва, В. Дятлова, С. Іванов, Л. Катан, О. Ковалюк, Т. Косова, Л. Ліпич, Т. Логутова, П. Макаренко, О. Манжура, В. Маргасова, І. Маркіна, О. Маслак, А. Олешко, О. Пирог, О. Покатаєва, О. Прокопенко, Н. Рекова, І. Сазонець, К. Салига, Ю. Сафонов, А. Семенов, І. Стебляк, Н. Стукало, О. Тімарцев, Т. Уманець, О. Чернега, К. Шапошников, І. Шкрабак. Високо оцінюючи науковий доробок указаних авторів, варто визнати недостатню розробленість проблем стратегічного розвитку національної економіки в інвестиційній сфері.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертацію виконано в межах науково-дослідних тем Донецького національного університету економіки і торгівлі імені Михайла Туган-Барановського: “Фундаментальні основи формування механізмів управління фінансовою системою України в умовах кризи” (державний реєстраційний номер 0116U002177, 2016–2017 рр.), внесок здобувача полягає у визначенні детермінант активізації ролі фінансових інвестицій у розвитку національної економіки; Одеського торговельно-економічного інституту Київського національного торговельно-економічного університету “Механізми інституціонального розвитку фінансово-кредитної системи України” (державний реєстраційний номер 0116U008686, 2016–2017 рр.), у рамках якої автором обґрунтовано інституціональні засади інвестиційного забезпечення стратегічного розвитку національної економіки; Чернігівського національного технологічного університету “Інноваційно-інвестиційні засади стійкого розвитку базових галузей національного господарства” (державний реєстраційний номер 0115U001150, 2015–2017 рр.), внесок здобувача полягає в розробці напрямів підвищення рівня інноваційності національної економіки в категоріях технологічних укладів; Класичного приватного університету: “Науково-методичне забезпечення фінансово-економічних процесів” (державний реєстраційний номер 0110U003962, 2014–2017 рр.), у межах якої здобувачем обґрунтовано бюджетно-кредитні механізми інвестиційного забезпечення розвитку національної економіки.

Мета й завдання дослідження. *Метою дослідження* є розробка теоретико-методологічних положень, методичних основ і практичних рекомендацій щодо вдосконалення інвестиційних стратегій розвитку національної економіки та механізмів їх реалізації.

Відповідно до зазначеної мети поставлено такі *завдання*:

- узагальнити економічні теорії інвестиційних стратегій розвитку національної економіки та механізми їх реалізації;
- формалізувати інвестиційні стратегії розвитку національної економіки та механізми їх реалізації;
- оцінити інвестиційний стратегічний потенціал Державного бюджету України та місцевих бюджетів України в умовах децентралізації національної економіки;
- удосконалити програмно-цільові механізми розробки інвестиційних стратегій розвитку національної економіки;

- розвинути бюджетні механізми реалізації інвестиційних стратегій розвитку національної економіки на основі державно-приватного партнерства;
- обґрунтувати інвестиційні стратегії розвитку промисловості, агропромислового комплексу та харчової промисловості України;
- запропонувати регіональні інвестиційні стратегії розвитку національної економіки в умовах реформи державного управління;
- розробити механізми інвестиційного стратегічного розвитку національної економіки в категоріях технологічних укладів;
- надати оцінку інноваційно-інвестиційного стратегічного потенціалу реального інвестування в національну економіку;
- запропонувати джерела ресурсного забезпечення інвестиційних стратегій розвитку реального сектору національної економіки;
- узагальнити й оцінити інноваційність інвестиційних проектів державно-приватного партнерства в Україні;
- визначити шляхи підвищення ролі фінансових інвестицій у системі стратегічного розвитку національної економіки;
- удосконалити механізми фінансування стратегій інвестиційного розвитку національної економіки депозитними корпораціями;
- узагальнити інвестиційні стратегії страхових компаній та розробити заходи з активізації їх впливу на розвиток національної економіки.

Об'єкт дослідження – процеси розробки інвестиційних стратегій розвитку національної економіки та забезпечення механізмів їх реалізації.

Предмет дослідження – теоретичні, методологічні й практичні основи вдосконалення інвестиційних стратегій розвитку національної економіки та механізмів їх реалізації.

Методи дослідження. У ході дослідження використано такі методи: історико-економічний – для дослідження економічних теорій інвестиційних стратегій розвитку національної економіки та механізмів їх реалізації (*підрозділ 1.1*); стратегічний підхід – для формалізації інвестиційних стратегій розвитку національної економіки та механізмів їх реалізації (*підрозділ 1.2*); метод класифікацій інвестицій (*підрозділ 1.3*); коучинг – у рамках обґрунтування концептуальних засад удосконалення інвестиційних стратегій розвитку національної економіки та механізмів їх реалізації (*підрозділ 1.4*); SWOT-аналіз інвестиційно-інноваційної безпеки України – для оцінювання інвестиційного стратегічного потенціалу Державного бюджету України (*підрозділ 2.1*); табличний метод – для формалізації інвестиційного стратегічного потенціалу місцевих бюджетів України в умовах децентралізації національної економіки (*підрозділ 2.2*); програмно-цільовий підхід (*підрозділ 2.3*); порівняльний міжкраїновий аналіз (*підрозділ 2.4*); кореляційно-регресійну матрицю – для обґрунтування інвестиційних стратегій розвитку промисловості України (*підрозділ 3.1*); аналіз сезонних детермінант капітальних інвестицій у сільське, лісове та рибне господарство (*підрозділ 3.2*); статистичне оцінювання інвестування за регіонами України (*підрозділ 3.3*); методи забезпечення державно-приватного партнерства в системі стратегічного галузево-регіонального розвитку

інвестиційного процесу в Україні (*підрозділ 3.4*); пріоритетні методи розвитку промисловості в категоріях технологічних укладів (*підрозділ 4.1*); структурний підхід до аналізу капітальних вкладень у промисловість України (*підрозділ 4.2*); динамічний підхід до аналізу витрат на інвестиційно-інноваційну діяльність в Україні (*підрозділ 4.3*); *PEST*-аналіз державно-приватного партнерства в інвестиційній сфері (*підрозділ 4.4*); графічний метод – для аналізу фінансових інвестицій у системі стратегічного розвитку національної економіки (*підрозділ 5.1*); зовнішньоекономічні методи реалізації інвестиційних стратегій розвитку національної економіки та механізмів їх реалізації (*підрозділ 5.2*); нормативний метод інвестування банківських установ України (*підрозділ 5.3*); кореляційно-регресійне моделювання залежності портфеля цінних паперів від вартості активів (*підрозділ 5.4*).

Інформаційною базою дослідження є законодавчі та нормативно-правові акти України, Міжнародного валютного фонду, звітні дані Статистичного відділу Організації Об'єднаних Націй, Кабінету Міністрів України, Державної служби статистики України, Міністерства фінансів України, Державного агентства з інвестицій та управління національними проектами України, Національного банку України, Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку, наукові публікації українських і зарубіжних авторів щодо стратегічного інвестиційного забезпечення розвитку національної економіки.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в концептуалізації теоретико-методологічних основ, методичних положень і науково-практичних рекомендацій щодо вдосконалення інвестиційних стратегій розвитку національної економіки та механізмів їх реалізації. Основні положення, які відображають наукову новизну дослідження та виносяться на захист, полягають у такому:

вперше:

– обґрунтовано концептуальні засади вдосконалення механізмів розробки й реалізації інвестиційних стратегій розвитку національної економіки, в основі яких лежить синтез програмних інвестиційних стратегій макро- і мезорівнів, корпорацій реального та фінансового секторів національної економіки. Метою концептуальних засад є подолання соціально-економічної кризи, забезпечення сталого економічного зростання національної економіки на основі активізації інноваційно-інвестиційних механізмів. Видами інвестиційних стратегій є: бюджетні, фінансові, державно-приватного партнерства, галузево-регіональні, інноваційно-технологічні. Механізми реалізації інвестиційних стратегій: зміцнення потенціалу бюджетної системи в умовах децентралізації національної економіки; програмно-цільовий метод; організація стратегічного державно-приватного партнерства; створення регіональних фондів підтримки інноваційного розвитку; впровадження нових технологічних укладів; активізація ролі фінансових інвестицій; фінансове забезпечення депозитних корпорацій і страхових компаній;

– забезпечено синтез інвестиційного та бюджетного процесів, який передбачає запровадження стратегічного планування державних інвестицій;

уніфікацію підходів до оцінювання й відбору пропозицій щодо фінансування інвестиційних проектів; удосконалення організаційних аспектів та підвищення прозорості реалізації проектів; створення централізованої системи координації управління державними інвестиціями й швидкого та об'єктивного оцінювання проектів; збільшення частки державних інвестиційних проектів, реалізованих відповідно до графіка; підвищення якості надання державних послуг та ефективності державних інвестицій під час забезпечення більш раціонального використання ресурсів; інституціоналізацію управління проектами й проведення моніторингу державних інвестицій; оприлюднення оглядових звітів про хід реалізації основних інвестиційних проектів і річних звітів про хід виконання державного інвестиційного плану та досягнуті результати;

– застосовано системний підхід до розробки інноваційно-інвестиційних стратегій забезпечення конкурентоспроможності аграрної сфери національної економіки та визначення діалектики їх взаємозв'язку за такими класифікаційними ознаками: залежно від орієнтації (лідерство в науці, рефлексія нововведень, розвиток інфраструктури); за етапами життєвого циклу (зростання (розвитку); стабілізації (сталості); виживання (оборони)); за використанням конкурентних переваг (наступальна, інтеграційна, диверсифікаційна, стратегія звуження); за організацією (віолентна, патієнтна, комутантна, експлерентна); за агресивністю (активна, пасивна, імітаційна, стратегії запозичення та переносу); за об'єктами інновацій (біологічні, технічні, технологічні, хімічні, економічні, соціальні, управлінські, маркетингові, екологічні, логістичні). Пріоритетне значення для розвитку аграрної економіки України мають активні, наступальні, віолентні інвестиційні стратегії, тісно пов'язані між собою;

– запропоновано пріоритети розвитку технологічних укладів України на основі ресурсно-пошукової та проектно-репрезентативної інвестиційних стратегій. Їх застосування венчурними організаціями, які доводять продукт або технологію до рівня дослідного зразка, а далі шукають інвесторів для комерціалізації пропонованих ними інновацій, відкриває нові перспективи використання механізмів державно-приватного партнерства для консолідації інвестиційних ресурсів у національній економіці;

удосконалено:

– дефініцію інвестиційної стратегії як складової загальної стратегії функціонування національної економіки, яка є сукупністю цілей інвестиційної діяльності та програмних заходів щодо їх досягнення, що структуровані в довгостроковій перспективі, фінансово обґрунтовані й забезпечені економічними ресурсами. Перевагою пропонованої дефініції над існуючими є чітке визначення принципів розробки та реалізації інвестиційних стратегій суб'єктів національної економіки: розбудова інвестиційного ринку України, подолання структурних деформацій, покращення інвестиційного клімату, формування відповідної інфраструктури, удосконалення методів державного управління, визначення пріоритетів інноваційно-інвестиційної діяльності;

– механізми забезпечення стійкості інвестиційно-соціального потенціалу місцевих бюджетів на основі збільшення власних доходів за рахунок

податкових надходжень (у тому числі за рахунок податку на доходи фізичних осіб, єдиного податку й податку на нерухоме майно), а також підвищення інвестиційної привабливості муніципальних облігацій. На відміну від існуючих, запропоновані механізми передбачають залучення кредитних ресурсів на умовах віднесення видатків на погашення отриманих кредитів до захищених статей місцевого бюджету протягом усього терміну дії кредитного договору, які не можуть бути скасовані іншим рішенням місцевої ради або інакше, ніж в арбітражному порядку;

– методичний підхід до стимулювання підвищення якості портфеля цінних паперів страхових компаній у частині вибору об'єктів інвестування, включення їх до нормативу диверсифікованості активів і прийнятних для розміщення страхових резервів активів, що дозволить підняти на новий якісний рівень інвестиційну політику в страховому секторі національної економіки. Перевагою запропонованого підходу є його заснування на імплементації страховими компаніями глобальних стандартів результативності інвестування, а також підвищення транспарентності їх операцій із цінними паперами;

– інвестиційні стратегії використання концесійних механізмів у частині визначення пріоритетів, представлених соціально орієнтованими сферами суспільного життя, зокрема, житлово-комунальним господарством (централізованим водо-, теплопостачанням і водовідведенням), охороною здоров'я, інфраструктурою (дороги, залізниці, аеропорти, трубопровідні мережі). На відміну від існуючих пріоритетів, державно-приватне партнерство в зазначених сферах дозволить зменшити навантаження на бюджетну систему й знівелювати вплив чинників, які зменшують їх привабливість для приватного інвестора, а саме: пряме регулювання діяльності з боку відповідних органів центральної/місцевої влади, обмеження тарифно-цінової політики, а також низький рівень життя та платоспроможності населення;

– науково-методичний підхід до раціоналізації структури портфельних інвестицій у розрізі фінансових інструментів на основі принципу зменшення її деформованого характеру за рахунок зменшення питомої ваги довгострокових боргових інструментів сектору загального державного управління, збільшення вартості боргових інструментів депозитних корпорацій (крім центрального банку) та інших секторів, що підвищить привабливість ринкового сегмента національної економіки. Перевагою запропонованого підходу, на відміну від існуючих, є акцент на поширення інструментів участі в капіталі, зменшення ризиків інвестування в пайові цінні папери в умовах слабо розвиненого фондового ринку України;

набули подальшого розвитку:

– закономірність еволюції інвестиційних теорій розвитку національної економіки: визначення детермінантів інвестування, циклічності інвестиційного процесу, взаємозв'язку інвестицій з нормою процента, споживанням та заощадженнями, формування інвестиційних інститутів і інвестиційного середовища, інтеграція інвестицій та інновацій. На відміну від існуючих концепцій, запропонована ґрунтується на синтезі інвестиційних економічних

теорій із соціальними, теоріями міжнародного поділу праці й конкурентоспроможності, регіонального розвитку;

– трактування економічної сутності державно-приватного партнерства з виділенням визначальних ознак: реалізація масштабних, національних або міжнародних, суспільно значущих проектів; взаємодія між державою та приватним бізнесом передусім в інфраструктурних галузях; виключне узгодження інтересів державних і приватних партнерів з метою отримання взаємної вигоди, справедливий розподіл між державним та приватним партнерами ризиків, пов'язаних з виконанням договорів, створення центрів державно-приватного партнерства. На відміну від існуючих трактувань, запропоноване засновано на синтезі вітчизняної практики та світового досвіду, адаптованого до інституціональних умов національної економіки;

– загальні й специфічні пріоритети інвестиційних стратегій галузей промисловості та механізмів їх реалізації. До спільних детермінант варто віднести: технічне переозброєння, запровадженням енерго- та ресурсозберігаючих технологій, розширення випуску конкурентоспроможної продукції за якістю й ціною; освоєння нових світових ринків поставок продукції. Специфічними пріоритетами інвестиційних стратегій окремих галузей промисловості є: у добувній – створення конкурентного вугільного ринку; у машинобудуванні – адаптація до вимог технічних регламентів і гармонізованих європейських стандартів; у металургії та хімічній промисловості – стимулювання впровадження екологічно безпечних технологій виробництва; у легкій промисловості – створення спільних підприємств із відомими зарубіжними брендами. Перевагою запропонованих пріоритетів є їх ґрунтування на відповідних, узгоджених між собою державних, галузевих, регіональних програмах, створенні ефективно діючої інфраструктури підтримки інновацій у формі кластерів та технологічних парків;

– методичні рекомендації з інвестиційного забезпечення реалізації стратегічного експортного потенціалу харчової промисловості, представленого фінансовими ресурсами, ресурсозбереженням, екологічною безпекою, процесними та продуктовими інноваціями, впровадженням стандартів якості харчової продукції. На відміну від існуючих напрямів, запропонований має за пріоритет інвестування переробно-харчових підприємств, які забезпечать повне використання експортних квот у торгівлі з ЄС;

– суб'єктно-об'єктний склад розробки й реалізації інвестиційних стратегій фінансового інвестування в національну економіку: основними суб'єктами є банки з державною часткою та банки, які входять до іноземних банківських груп, основними об'єктами – вкладення в цінні папери на продаж. Структура фінансових інструментів за групами банків є достатньо однорідною, за виключенням банків другої групи, де превалюють цінні папери до погашення. На відміну від існуючих підходів, доведено, що стратегічний потенціал банківських інвестицій в національну економіку пов'язаний зі зростанням обсягу вкладень у цінні папери підприємств реального сектору економіки, в асоційовані та дочірні компанії банківськими установами з недержавною власністю.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що теоретичні положення дисертаційної роботи доведені до рівня конкретних методик і рекомендацій щодо вдосконалення інвестиційних стратегій розвитку національної економіки та механізмів їх реалізації. Рекомендації щодо раціоналізації складу й структури інвестиційного портфеля страхових компаній відповідно до Глобальних стандартів результативності інвестування (*GIPS*) використовує ПАТ “Страхова група “ТАС” (довідка № 81/7 від 13.07.2016); пропозиції з інвестиційного забезпечення стратегічного експортного потенціалу харчової промисловості України схвалено ТОВ “ТАН-2001” (довідка № 34 від 09.08.2016); механізми державно-приватного партнерства в інвестуванні житлово-комунального господарства впроваджено в ТОВ “Домофон-КС” (довідка № 99-3 від 21.09.2016); концептуальні підходи до розробки інвестиційно-інноваційної стратегії суб’єкта господарювання на основі освоєння нетрадиційних та відновлюваних джерел енергії використовує Відокремлений підрозділ “Маріупольські магістральні електричні мережі” ДП “НЕК “Укренерго” (довідка № 122 від 05.10.2016); основні типи стратегічних підходів до управління інвестиційним портфелем банківської установи схвалено спеціалістами ПАТ “ПУМБ” (довідка № 131 від 24.11.2016); рекомендації з компенсації частини коштів, витрачених на термомодернізацію житла, уповноваженими банками, які обслуговують кредитні лінії міжнародних фінансових організацій за програмами *IQ energy*, використовує ТЦ “Епіцентр К” (довідка № 68 від 15.11.2016); заходи щодо розробки й реалізації стратегій інвестування в інноваційно-екологічні технології використання земельних ресурсів у сільськогосподарському господарстві впроваджено в ПП “Землі Півдня” (довідка № 101/16 від 19.12.2016); рекомендації щодо стимулювання інвестиційних процесів на ринку торговельних послуг із боку місцевих органів влади за принципом “єдиного вікна” використовує ПП “АНТОН” (довідка № 04/17 від 07.01.2017); пропозиції з диверсифікації видів економічної діяльності за рахунок концесійних механізмів інвестування в автомобільну інфраструктуру місцевого значення впроваджено ТОВ “ТЕК Оранж-Авто” (довідка № 13 від 17.02.2017); методичні підходи до розробки інвестиційної стратегії розвитку об’єднаної територіальної громади на основі суміщеного SWOT- та PEST-аналізу використовує Троїцька сільська рада Новгород-Сіверського району Чернігівської області (довідка № 22/2-17 від 29.03.2017); рекомендації, пов’язані з удосконаленням правового забезпечення надання податкових пільг при здійсненні інвестиційної діяльності суб’єктами господарювання – платниками податків, схвалено фахівцями Менської об’єднаної державної податкової інспекції Головного управління ДФС у Чернігівській області (лист № 43-17 від 14.03.2017); пропозиції щодо впровадження довгострокового планування інвестиційних витрат на державному та місцевому рівнях використовує Управління Державної казначейської служби України у Новгород-Сіверському районі Чернігівської області (довідка № 51/17 від 12.04.2017); рекомендації зі стратегічного планування складу і структури

інвестиційного портфеля, який складається з пенсійних активів накопичувальної системи пенсійного страхування, схвалено спеціалістами Новгород-Сіверське об'єднаного управління Пенсійного фонду України в Чернігівській області (довідка № 29.04/26 від 10.02.2017).

Науково-методичні підходи до формалізації механізмів формування й реалізації інвестиційних стратегій розвитку національної економіки, а також концептуальні засади їх удосконалення впроваджено в навчальний процес Донецького національного університету економіки і торгівлі імені Михайла Туган-Барановського (м. Кривий Ріг) при викладанні дисциплін: “Національна економіка”, “Інвестування”, “Проектне фінансування” (довідка № 51.01-17/390 від 31.05.2017), а також Класичного приватного університету при викладанні дисциплін: “Макроекономіка”, “Національна економіка” (довідка № 261 від 07.02.2017).

Особистий внесок здобувача. Дисертаційна робота є результатом самостійних наукових досліджень здобувача, у ній викладено авторський підхід до вдосконалення інвестиційних стратегій розвитку національної економіки та механізмів їх реалізації. Внесок автора в працях у співавторстві конкретизовано в списку опублікованих праць. Матеріали та висновки кандидатської дисертації здобувача при підготовці цієї дисертації не використовувались.

Апробація результатів дисертації. Основні положення й результати дослідження доповідались та обговорювались на 21 науково-практичній конференції різних рівнів, у т. ч.:

– 16 міжнародних: “Актуальные проблемы и перспективы развития экономики в условиях модернизации” (м. Саратов, 2012 р.); “Актуальні питання економіки та управління у сучасних соціально-економічних умовах” (м. Дніпропетровськ, 2013 р.); “Проблеми і перспективи розвитку підприємництва” (м. Харків, 2013 р.); “Основні принципи, напрями та завдання економічного розвитку країн” (м. Дніпропетровськ, 2015 р.); “Aplikované vědecké povínky – 2016” (м. Прага, 2016 р.); “Новини на научния прогрес – 2016” (м. Софія, 2016 р.); “Наука: teoria i praktyka – 2016” (м. Пшемишль, 2016 р.); “Наукові дослідження в ХХІ столітті: теорія і практика” (м. Тернопіль, 2016 р.); “Розвиток національної економіки України: нові реалії та можливості в умовах євроінтеграції” (м. Запоріжжя, 2016 р.); “Проблеми і перспективи розвитку економіки Донбасу та Приазов'я” (м. Маріуполь, 2017 р.); “Фінансово-кредитна система: вектор розвитку” (м. Ужгород, 2017 р.); “Стратегії та інновації: актуальні управлінські практики” (м. Кривий Ріг, 2017 р.); “Наукові засади розвитку знань економічної теорії” (м. Черкаси, 2017 р.); “Інформаційне забезпечення функціонування інвестиційних процесів національної економіки” (м. Вінниця, 2017 р.); “Сучасні тенденції розвитку світової економіки” (м. Харків, 2017 р.); “Казначейські механізми фінансування інвестиційних витрат держави” (м. Львів, 2017 р.);

– 5 всеукраїнських: “Актуальні проблеми управління соціально-економічними системами” (м. Луцьк, 2016 р.); “Модернізація фінансово-кредитної системи України: виклики глобалізації” (м. Кривий Ріг, 2017 р.);

“Проблеми підвищення конкурентоспроможності підприємств, регіонів та країн в умовах ринкового середовища” (м. Дніпро, 2017 р.); “Соціально-економічні проблеми аграрного розвитку регіонів” (м. Житомир, 2017 р.); “Інноваційно-технологічна модель розвитку національної економіки України” (м. Кривий Ріг, 2017 р.).

Публікації. Результати дослідження викладено в 55 наукових працях, з яких: 1 – одноосібна монографія; 3 – розділи в колективних монографіях; 30 – статті в наукових фахових виданнях України, із них 12 – у виданнях, що входять до наукометричних баз даних, і зарубіжних журналах; 21 – матеріали конференцій. Загальний обсяг публікацій становить 52,71 д. а., з яких особисто здобувачу належить 48,37 д. а.

Структура й обсяг дисертації. Дисертація складається зі вступу, п’яти розділів, висновків, списку використаних джерел, п’яти додатків. Повний обсяг дисертації становить 683 сторінки, з них основний текст – 550 сторінок, список використаних джерел – 64 сторінки, додатки – 69 сторінок. Робота містить 52 таблиці на 37 сторінках, 33 рисунки на 13 сторінках.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

У **вступі** обґрунтовано актуальність теми дисертації; зазначено її зв’язок з науковими програмами, планами, темами; сформульовано мету, завдання, об’єкт, предмет, методи дослідження; розкрито наукову новизну й практичне значення одержаних результатів; вказано особистий внесок здобувача; наведено дані про апробацію та публікації.

У *першому розділі* – **“Теоретико-методологічні засади інвестиційних стратегій розвитку національної економіки та механізмів їх реалізації”** – систематизовано й формалізовано економічні теорії інвестиційних стратегій розвитку національної економіки та механізми їх реалізації; обґрунтовано дефініцію, принципи розробки й реалізації інвестиційних стратегій розвитку національної економіки та механізмів їх реалізації; запропоновано концептуальні засади вдосконалення інвестиційних стратегій розвитку національної економіки та механізми їх реалізації.

В українській економічній літературі термін “інвестиції” поширився у 90-х рр. ХХ ст. у рамках реалізації програми переходу до ринкової економіки. На початкових етапах доволі часто термін “інвестиції” ідентифікували з терміном “капітальні вкладення”. Проте, навіть поняття “капітальні інвестиції” та “капітальні вкладення” не тотожні.

Тенденцією останніх часів є синтез інвестиційних економічних теорій із соціальними, теоріями міжнародного поділу праці й конкурентоспроможності, регіонального розвитку. Це потребує уточнення поглядів на процеси інвестування, зокрема на критерії їх ефективності.

Концептуальні засади розробки інвестиційних стратегій розвитку національної економіки передбачають розбудову інвестиційного ринку України шляхом подолання структурних деформацій, покращення інвестиційного клімату,

формування відповідної інфраструктури, удосконалення методів державного управління, визначення пріоритетів інноваційно-інвестиційної діяльності.

Основою моделі ринку інвестицій має стати концепція економічної рівноваги, а саме: збалансування інтересів учасників ринку, врівноваження інвестиційного попиту і пропозиції через механізм ціноутворення на інвестиційні товари, застосування системи заходів антимонопольного регулювання. На рис. 1 наведено динаміку капітальних інвестицій.

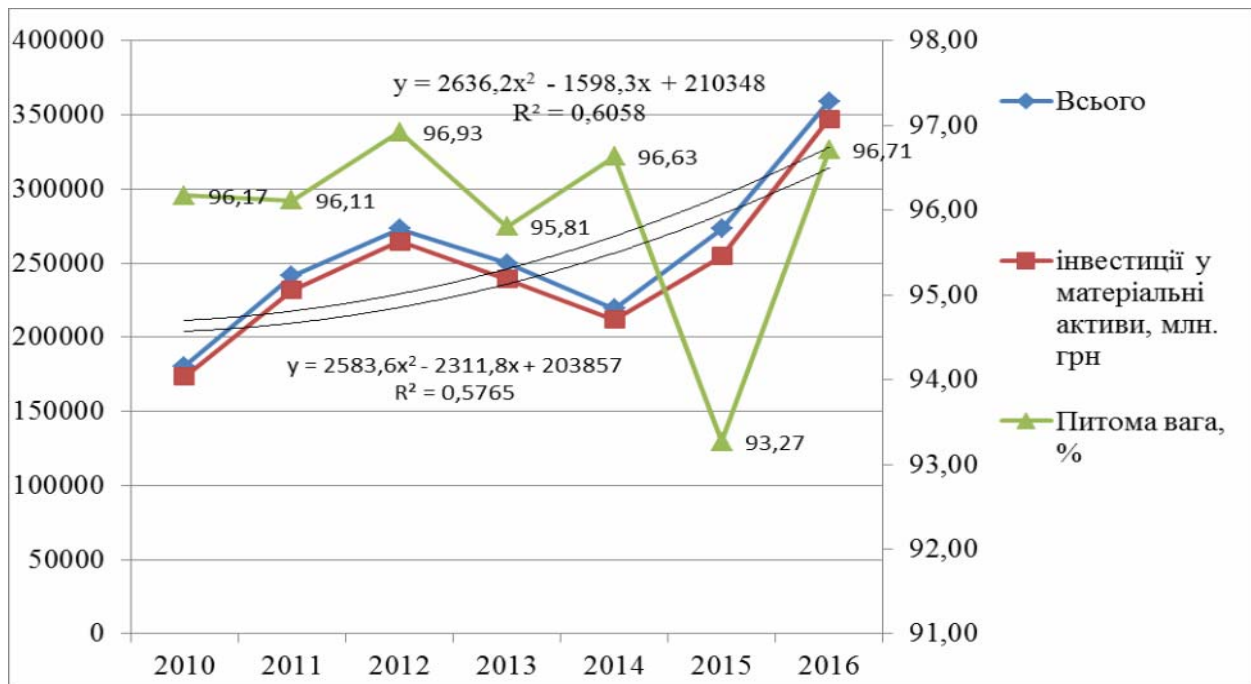

Рис. 1. Динаміка капітальних інвестицій, формалізація їх трендів

Протягом 2010–2012 рр. спостерігалось зростання обсягу капітальних інвестицій, 2013–2014 рр. – їх скорочення, у 2015 р. відновилася тенденція до збільшення інвестиційної активності. Основними об'єктами інвестицій є матеріальні активи, частка яких коливалася від 93,27% до 96,93%.

На рис. 2 наведено результати формалізації сезонності капітальних інвестицій.

D 8. Final unmodified SI ratios (Таблица)					
Table total: 1198,09					
VAR1					
Year	1st Quarter	2nd Quarter	3rd Quarter	4th Quarter	Avg
2014	78,89646	90,18225	97,06774	132,3958	99,6356
2015	79,80197	89,43933	96,89436	136,2627	100,5996
2016	74,82227	89,31986	98,20453	134,7992	99,2865
Avg	77,84023	89,64715	97,38888	134,4859	

Рис. 2. Формалізація сезонності капітальних інвестицій в Україні

Капітальні інвестиції мають чітко виражену тенденцію до зростання протягом кварталів року, середні значення протягом 2014–2016 рр. становлять:

1 кв. – 77,84%, 2 кв. – 89,64%, 3 кв. – 97,39%, 4 кв. – 134,49%. Заявлений висновок потрібно враховувати при прогнозуванні інвестицій.

Інвестиційна стратегія є складовою загальної стратегії функціонування національної економіки, яка є сукупністю цілей інвестиційної діяльності та програмних заходів щодо їх досягнення, які структуровані в довгостроковій перспективі, фінансово обґрунтовані та забезпечені економічними ресурсами. В основі концептуальних засад удосконалення інвестиційних стратегій розвитку економіки України та механізмів їх реалізації лежить синтез програмних інвестиційних стратегій макро- і мезорівнів, корпорацій реального й фінансового секторів національної економіки (рис. 3).

Рис. 3. Концептуальні засади вдосконалення механізмів стратегічного розвитку національної економіки в інвестиційній сфері

Це потребує розробки ієрархічно-діалектичного підходу до узгодження інвестиційних стратегій на різних економічних щаблях, науково-практичних

рекомендацій з розвитку форм і методів державно-приватного партнерства в інвестиційному забезпеченні стратегічного розвитку національної економіки, а також адаптації міжнародних стандартів оцінки інвестиційних ризиків та стандартів колективного інвестування до вітчизняних умов.

У другому розділі – “Бюджетні механізми інвестиційних стратегій розвитку національної економіки” – надано оцінку інвестиційного стратегічного потенціалу Державного бюджету та місцевих бюджетів України в умовах децентралізації національної економіки; обґрунтовано програмно-цільові механізми розробки інвестиційних стратегій розвитку національної економіки, бюджетні механізми реалізації інвестиційних стратегій розвитку національної економіки на основі державно-приватного партнерства.

В основі фінансування інвестиційного стратегічного потенціалу лежать власні кошти підприємств та організацій, частка яких коливалася протягом 2010–2016 рр. у межах 61–70 % (табл. 1).

Таблиця 1

Капітальні інвестиції за джерелами фінансування за 2010–2016 рр.

(млн грн)

Джерела фінансування	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Усього	100	100	100	100	100	100	100
у т. ч. за рахунок	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
коштів Державного бюджету	5,66	7,20	5,96	2,47	1,25	2,53	2,58
коштів місцевих бюджетів	3,17	3,21	3,13	2,72	2,70	5,22	7,47
власних коштів підприємств та організацій	61,68	61,16	62,64	66,35	70,47	67,50	69,25
кредитів банків та інших позик	12,68	15,19	14,54	13,90	9,91	7,59	7,55
коштів іноземних інвесторів	2,06	2,09	1,79	1,71	2,57	3,00	2,74
коштів населення на будівництво житла	10,46	7,29	8,26	9,63	10,06	11,71	8,33
інших джерел фінансування	4,29	3,86	3,67	3,22	3,05	2,44	2,09

Питома вага державних інвестицій у фінансуванні інвестиційного процесу скоротилася з 5,66% до 2,58%, а коштів місцевих бюджетів – зросла з 3,17% до 7,47%.

У результаті проведеного дослідження можна зробити висновок, що бюджетні інвестиції є важливим елементом в інвестуванні й безпосередньо впливають на соціально-економічний розвиток країни. Вони забезпечують ефективну інтеграцію національної економіки у світову завдяки виробничій і науково-технічній кооперації, є джерелом капіталовкладень у формі сучасних засобів виробництва, підвищують добробут населення країни. Подальше вивчення та вдосконалення бюджетного інвестування є перспективним напрямом для наукових досліджень, результати яких можуть бути використані на практиці.

З погляду забезпечення фінансової безпеки держави, формування системи інвестиційної безпеки в Україні обов’язково потрібно здійснювати з урахуванням необхідності дотримання виваженої антиінфляційної політики, досягнення скорочення бюджетного дефіциту, активізації інвестиційних процесів, стабілізації валютного курсу та уніфікації законодавчої бази. В умовах проведення демократичних реформ в Україні, у контексті

децентралізації влади й фінансових ресурсів, пріоритетною має стати співпраця місцевих органів влади та приватного бізнесу в інвестиційній сфері. Перспективними інвестиційними проектами мають бути соціально значущі об'єкти інфраструктури: медицина, освіта, ЖКГ, транспорт, зв'язок тощо.

Інвестиційно-соціальний потенціал місцевих бюджетів в умовах децентралізації фінансової системи України пов'язаний зі зростанням спроможності бюджетів розвитку, які є складовою спеціального фонду. Вадами формування бюджетів розвитку є відсутність закріплених податкових джерел, великий перелік ненадійних, нестабільних, разових джерел, значна роль капітальних трансфертів. Недоліком видаткової частини бюджетів розвитку є незахищений характер коштів на погашення отриманих кредитів і гарантій розміщення облігацій місцевих позик. Позитивними індикаторами є зростання протягом трирічного періоду суми видатків бюджетів розвитку місцевих бюджетів, передусім за рахунок капітальних витрат.

Надано авторську дефініцію інвестиційно-соціального потенціалу місцевих бюджетів в умовах децентралізації фінансової системи України як сукупності прогнозних інвестиційних ресурсів, які можна мобілізувати для досягнення цілей соціальної політики територіальних громад і подальшого інвестування, на зростаючій основі.

Для стійкості інвестиційно-соціального потенціалу місцевих бюджетів необхідно збільшити власні доходи за рахунок податкових надходжень (у тому числі за рахунок податку на доходи фізичних осіб, єдиного податку й податку на нерухоме майно), а також підвищення інвестиційної привабливості муніципальних облігацій. Запорукою залучення кредитних ресурсів є віднесення видатків на погашення отриманих кредитів до захищених статей місцевого бюджету протягом усього терміну дії кредитного договору, які не можуть бути скасовані іншим рішенням місцевої ради або інакше, ніж в арбітражному порядку.

Інвестиційні стратегії розвитку національної економіки на основі програмно-цільового методу є результатом розвитку системи управління державними інвестиціями, які інтегровані в бюджетний процес. Основними напрямками їх удосконалення є покращення рівня проектних пропозицій, запровадження їх економічного аналізу та більш прозорої процедури прийняття рішень, утворення міжвідомчої комісії для відбору проектів, до складу якої включені представники Кабінету Міністрів України та Комітету Верховної Ради України з питань бюджету, гарантування послідовності фінансування розпочатих проектів.

Запорукою ефективності реалізації інвестиційних стратегій у концесійній діяльності є чіткі гарантії для інвесторів, у тому числі щодо умов договору та майнових прав; урегулювання питань адекватного розподілу ризиків між приватним і державним партнерами; забезпечення можливості повноцінного захисту довгострокових національних інтересів; створення рівних умов конкуренції; контроль за реалізацією конкурентних правил і монопольного становища приватних інвесторів; вжиття заходів із запобігання корупції при використанні коштів державних інвесторів.

Подальший розвиток державно-приватного партнерства в Україні потребує певних змін інституціонального середовища, а саме: законодавчого визначення вимог до змісту договору про ДПП, його укладання після чіткого визначення обсягів фінансування й розподілу ризиків між державними та приватними партнерами, перегляду сфер використання ДПП з акцентом на інноваційну й екологічну складові; формування на державному, регіональному та місцевому рівнях бази інвестиційних проектів, що можуть бути реалізовані на засадах ДПП; розробки механізмів гарантування фінансування проекту ДПП із боку державного партнера протягом усього періоду його реалізації й заміни приватного партнера ДПП у разі невиконання ним зобов'язань за контрактом.

Позитивний зарубіжний досвід реалізації проектів на умовах ДПП дозволяє виокремити визначальні ознаки державно-приватного партнерства: реалізація масштабних, національних або міжнародних, суспільно значущих проектів; взаємодія між державою та приватним бізнесом передусім в інфраструктурних галузях; узгодження інтересів державних і приватних партнерів з метою отримання взаємної вигоди, справедливий розподіл між державним та приватним партнерами ризиків, пов'язаних з виконанням договорів, створення центрів державно-приватного партнерства. Виокремлені ознаки необхідно враховувати при розробці інвестиційних стратегій державно-приватного партнерства в Україні.

У *третьому розділі* – **“Галузево-регіональні інвестиційні стратегії розвитку національної економіки та механізми їх реалізації”** – узагальнено інвестиційні стратегії розвитку промисловості, агропромислового комплексу та харчової промисловості України; запропоновано регіональні інвестиційні стратегії розвитку національної економіки в умовах реформи державного управління; обґрунтовано механізми державно-приватного партнерства в системі стратегічного галузево-регіонального розвитку інвестиційного процесу в Україні.

Формалізовано зміст інновацій в аграрній галузі та її підгалузях, зокрема у тваринництві, рослинництві, землекористуванні. Обґрунтовано пріоритетні напрями інвестиційної діяльності в аграрну сферу, пов'язані з енерго- та ресурсозбереженням, створенням нових екологічно чистих технологій і систем виробництва високоякісних продуктів тваринництва й рослинництва, що потребує впровадження системи екологічного менеджменту та аудиту, сертифікації виробничих процесів в агропромисловому комплексі відповідно до світових стандартів. Визначено системний ефект від інвестування в агропромисловий комплекс завдяки дифузії інвестицій унаслідок міжгалузевого характеру утворення. Виділено три стратегічні пріоритети інвестиційно-інноваційної політики держави в агропромисловому комплексі: 1) за об'єктами інвестування: інноваційні технології ресурсозберігаючого, екологобезпечного характеру, які дозволятимуть виробляти екологічно чисту сільськогосподарську продукцію, конкурентоспроможну на зарубіжних ринках, відповідно до стандартів ЄС; 2) за джерелами фінансування інвестицій: виділення бюджетних коштів на конкурсній основі через тендери, надання податкових інвестиційних кредитів, формування гарантійних механізмів із боку центральних та

регіональних органів влади за банківськими кредитами; створення агропромислово-фінансових груп і централізованих спеціалізованих фондів за участю держави та приватних структур; залучення іноземного капіталу; 3) за науково-інфраструктурним забезпеченням: збільшення обсягів фінансування науково-дослідних і дослідно-конструкторських робіт за рахунок різних джерел, створення науково-технічних альянсів, кластерних структур, агропромислових наукових парків, формування механізмів трансферу інноваційних технологій.

На рис. 4 наведено машинограму кореляційно-регресійної матриці взаємозв'язку інвестицій у галузі промислової діяльності.

Корреляции (Таблица1)																		
Отмеченные корреляции значимы на уровне $p < 0,05000$																		
N=7 (Построчное удаление ПД)																		
Переменная	Var1	Var2	Var3	Var4	Var5	Var6	Var7	Var8	Var9	Var10	НлвПер1	НлвПер2	НлвПер3	НлвПер4	НлвПер5	НлвПер6	НлвПер7	НлвПер8
Var1	1,00	0,14	0,94	0,97	0,67	0,68	-0,56	-0,26	0,69	0,73	0,82	0,51	0,75	0,58	0,07	0,80	0,61	0,89
Var2	0,14	1,00	0,17	0,09	0,15	0,21	-0,69	-0,52	0,73	-0,22	0,53	-0,02	-0,37	-0,17	0,57	0,16	0,29	-0,04
Var3	0,94	0,17	1,00	0,98	0,86	0,86	-0,49	-0,47	0,76	0,86	0,74	0,62	0,78	0,42	-0,11	0,92	0,65	0,82
Var4	0,97	0,09	0,98	1,00	0,82	0,75	-0,52	-0,42	0,71	0,87	0,77	0,52	0,85	0,44	-0,15	0,84	0,68	0,84
Var5	0,67	0,15	0,86	0,82	1,00	0,83	-0,41	-0,76	0,73	0,88	0,57	0,55	0,74	0,03	-0,42	0,84	0,62	0,60
Var6	0,68	0,21	0,86	0,75	0,83	1,00	-0,23	-0,55	0,66	0,72	0,44	0,72	0,54	0,21	-0,08	0,94	0,50	0,64
Var7	-0,56	-0,69	-0,49	-0,52	-0,41	-0,23	1,00	0,60	-0,85	-0,20	-0,89	0,15	-0,27	0,08	-0,39	-0,23	-0,73	-0,45
Var8	-0,26	-0,52	-0,47	-0,42	-0,76	-0,55	0,60	1,00	-0,77	-0,46	-0,45	-0,04	-0,32	0,54	0,18	-0,41	-0,71	-0,19
Var9	0,69	0,73	0,76	0,71	0,73	0,66	-0,85	-0,77	1,00	0,47	0,86	0,28	0,36	0,01	0,21	0,65	0,73	0,53
Var10	0,73	-0,22	0,86	0,87	0,88	0,72	-0,20	-0,46	0,47	1,00	0,43	0,48	0,92	0,21	-0,58	0,77	0,60	0,63
НлвПер1	0,82	0,53	0,74	0,77	0,57	0,44	-0,89	-0,45	0,86	0,43	1,00	0,26	0,48	0,33	0,29	0,55	0,62	0,73
НлвПер2	0,51	-0,02	0,62	0,52	0,55	0,72	0,15	-0,04	0,28	0,48	0,26	1,00	0,31	0,65	-0,15	0,84	-0,16	0,52
НлвПер3	0,75	-0,37	0,78	0,85	0,74	0,54	-0,27	-0,32	0,36	0,92	0,48	0,31	1,00	0,24	-0,46	0,60	0,63	0,76
НлвПер4	0,58	-0,17	0,42	0,44	0,03	0,21	0,08	0,54	0,01	0,21	0,33	0,65	0,24	1,00	0,16	0,46	-0,26	0,53
НлвПер5	0,07	0,57	-0,11	-0,15	-0,42	-0,08	-0,39	0,18	0,21	-0,58	0,29	-0,15	-0,46	0,16	1,00	-0,15	0,02	0,13
НлвПер6	0,80	0,16	0,92	0,84	0,84	0,94	-0,23	-0,41	0,65	0,77	0,55	0,84	0,60	0,46	-0,15	1,00	0,39	0,70
НлвПер7	0,61	0,29	0,65	0,68	0,62	0,50	-0,73	-0,71	0,73	0,60	0,62	-0,16	0,63	-0,26	0,02	0,39	1,00	0,50
НлвПер8	0,89	-0,04	0,82	0,84	0,60	0,64	-0,45	-0,19	0,53	0,63	0,73	0,52	0,76	0,53	0,13	0,70	0,50	1,00

Var 1 – Промисловість

Var 2 – Добувна промисловість і розроблення кар'єрів

Var 3 – Переробна промисловість

Var 4 – Виробництво харчових продуктів, напоїв та тютюнових виробів

Var 5 – Текстильне виробництво, виробництво одягу, шкіри, виробів зі шкіри та інших матеріалів

Var 6 – Вироблення виробів з деревини, виробництво паперу та поліграфічна діяльність

Var 7 – Виробництво коксу та продуктів нафтоперероблення

Var 8 – Виробництво хімічних речовин і хімічної продукції

Var 9 – Виробництво основних фармацевтичних продуктів і фармацевтичних препаратів

Var 10 – Виробництво гумових і пластмасових виробів, іншої неметалевої мінеральної продукції

НлвПер1 – Металургійне виробництво, виробництво готових металевих виробів, крім машин та устаткування

НлвПер2 – Виробництво комп'ютерів, електронної та оптичної продукції

НлвПер3 – Виробництво електричного устаткування

НлвПер4 – Виробництво машин та устаткування не віднесених до інших групувань

НлвПер5 – Виробництво автотранспортних засобів

НлвПер6 – Інші види переробної промисловості, ремонт і монтаж машин та устаткування

НлвПер7 – Постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря

НлвПер8 – Водопостачання; каналізація, поводження з відходами

Рис. 4. Машинограма кореляційно-регресійної матриці взаємозв'язку інвестицій у галузі промислової діяльності

Найбільш тісні кореляційні зв'язки мають промисловість та переробна промисловість ($r=0,94$) і виробництво харчових продуктів, напоїв та тютюнових виробів ($r=0,97$), вироблення виробів з деревини, виробництво паперу та поліграфічна діяльність та інші види переробної промисловості, ремонт і монтаж машин та устаткування ($r=0,94$).

Визначено загальні й спеціальні пріоритети інвестиційних стратегій галузей промисловості та механізмів їх реалізації. До спільних детермінант слід віднести: технічне переозброєння, запровадженням енерго- та ресурсозберігаючих технологій, розширення випуску конкурентоспроможної продукції за якістю й ціною; освоєння нових світових ринків поставок продукції. Специфічними пріоритетами інвестиційних стратегій окремих галузей промисловості є: у добувній – створення конкурентного вугільного ринку; у машинобудуванні – адаптація до вимог технічних регламентів і гармонізованих європейських стандартів; у металургії та хімічній промисловості – стимулювання впровадження екологічно безпечних технологій виробництва; у легкій промисловості – створення спільних підприємств із відомими зарубіжними брендами. Передумовою успішної реалізації вказаних стратегій є прийняття відповідних, узгоджених між собою державних, галузевих, регіональних програм, створення ефективно діючої інфраструктури підтримки інновацій у формі кластерів та технологічних парків.

Переоснащення виробничої бази вітчизняної харчової промисловості на основі впровадження технологічних інновацій, розширення випуску харчової продукції з інноваційними характеристиками дозволить задовольнити потреби зарубіжних споживачів у безпечній і високоякісній харчовій продукції, сформуванню, закріпленню та розширенню її конкурентні позиції на продовольчих ринках Євросоюзу, привабливих із погляду ведення бізнесу.

Нині інвестиційна привабливість є важливою умовою формування інвестиційного клімату будь-якого регіону. На рис. 5 наведено результати статистичної оцінки інвестування за регіонами України у 1 кв. 2017 р.

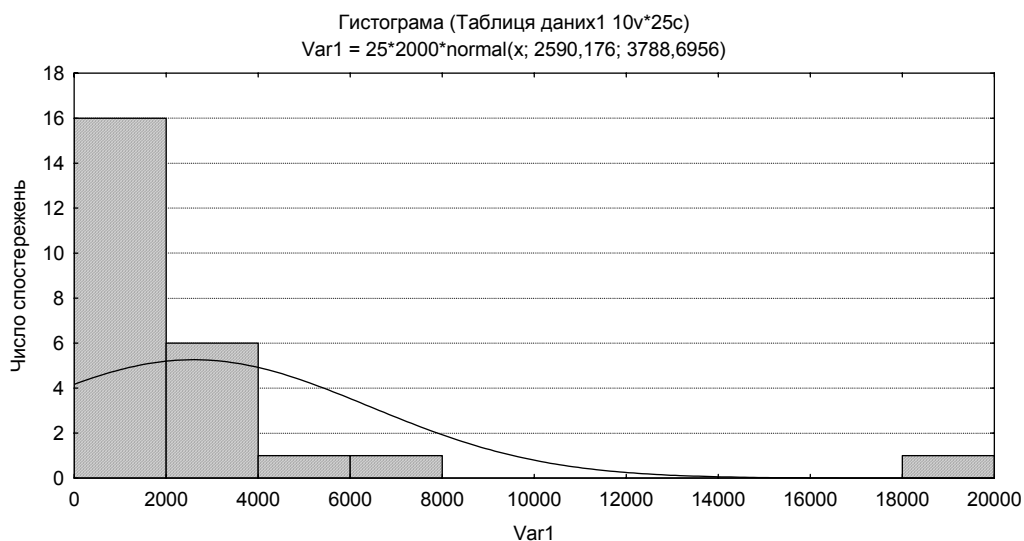

Рис. 5. Результати статистичної оцінки інвестування за регіонами України

Найбільша кількість спостережень (16 регіонів – 64%) припадає на інтервал до 2 млрд грн, що свідчить про експоненціальний характер розподілення.

Якщо говорити про підвищення науково-промислового потенціалу, який потрібно розвивати, то нам потрібно оздоровити реальний сектор економіки, тобто інвестувати в матеріальне виробництво за галузями економіки. У ході дослідження було реалізовано процедуру статистичного аналізу інвестиційної привабливості регіонів України, яка дала змогу отримати індекс інвестиційної привабливості та виявити роль кожного економічного показника в його формуванні. Дослідження довело недосконалість обраної методики, тож у подальшому варто використовувати інтегральні розрахунки індексів інвестиційної привабливості. Таким чином, запропонована шкала значень індексу інвестиційної привабливості не є економічно точною та потребує більш суттєвого теоретичного підґрунтя з урахуванням загальної тенденції розвитку України в цілому, що безпосередньо впливає на рівень розвитку її окремих регіонів.

Концесійні механізми інвестування в автомобільну інфраструктуру України засновані на фінансуванні дорожнього господарства за рахунок бюджетних коштів, інших джерел (залучених коштів міжнародних фінансових організацій, кредитів під державну гарантію та коштів інвесторів, залучення концесіонерів). Перевагами такого варіанта є формування стабільних джерел фінансування дорожнього господарства, запровадження механізму державно-приватного партнерства, залучення концесіонерів, покращення транспортно-експлуатаційного стану автомобільних доріг.

Надано критичну оцінку реалізації концесійних договорів на будівництво автомобільних доріг Львів – Краковець (укладений у 1999 р.), Львів – Броди (укладений у 2002 р.). У подальшому ці концесійні договори були розірвані через низьку якість їх підготовки, відсутність проектно-кошторисної документації, нечітке визначення обсягів фінансування з боку держави й приватних інвесторів, відсутність ідентифікації ризиків та їх розподілення.

Перспективи розвитку концесійних механізмів інвестування в автомобільну інфраструктуру України пов'язані з принциповою оцінкою конкурсних пропозицій на конкурентних засадах за чітко визначеними критеріями з метою забезпечення рівності потенційних приватних партнерів, а також прозорості та неупередженості проведення концесійного конкурсу.

Очікуваними результатами реалізації розроблених стратегій ДПП є активізація інвестиційної діяльності та залучення приватних інвестицій у стратегічно важливі для держави сфери за умови забезпечення балансу інтересів держави й приватного інвестора.

Важливість концесійної форми реалізації проектів державного партнерства визначається тим, що вона надає змогу збалансувати інтереси держави та приватного інвестора в процесі проектування, будівництва, реконструкції, фінансування, експлуатації, управління, володіння, передачі об'єктів державної власності, призначених для задоволення значущих громадських соціально-економічної потреб.

У четвертому розділі – “Інвестиційні стратегії розвитку реального сектору національної економіки та механізми їх реалізації” – запропоновано механізми інвестиційного стратегічного розвитку національної економіки в категоріях технологічних укладів; визначено шляхи зміцнення інноваційно-інвестиційного стратегічного потенціалу реального інвестування в національну економіку, а також ресурсне забезпечення інвестиційних стратегій розвитку реального сектору національної економіки; узагальнено й надано критичну оцінку інноваційності інвестиційних проектів державно-приватного партнерства в Україні.

За результатами оцінювання динаміки обсягу та структури капітальних вкладень у промисловість України за технологічними укладами протягом 2010–2015 рр. зроблено висновки в плані позитивів і негативів із позицій динаміки та статичності. Стан інвестування у промисловість України негативно характеризує превалювання об’єктів III технологічного укладу, середній стан розвитку IV технологічного укладу та мізерний розмір поширення технологій V укладу. Позитивною є динаміка, яка виникла у 2014–2015 рр. і пов’язана зі зростанням питомої ваги інвестування в IV і V технологічні уклади за рахунок зменшення частки III технологічного укладу.

Критична оцінка варіантів розвитку технологічних укладів України дозволяє визначити як пріоритетні ресурсно-пошукову та проектно-репрезентативну інвестиційні стратегії. У більшості випадків їх застосовують венчурні організації, які доводять продукт або технологію до рівня дослідного зразка, а далі шукають інвесторів для комерціалізації пропонувананих ними інновацій. У цьому контексті перспективними є механізми державно-приватного партнерства для консолідації інвестиційних ресурсів.

На основі оцінки кількісних і якісних індикаторів розвитку інноваційно-інвестиційних процесів виявлено їх вади й переваги. Негативними характеристиками інноваційної діяльності є низька питома вага обсягу виконаних наукових і науково-технічних робіт у ВВП порівняно з країнами – членами ЄС; нераціональна структура витрат на інноваційну діяльність, основна частина яких припадає на придбання машин, обладнання та програмного забезпечення; низька питома вага інноваційної продукції, нової виключно для ринку; незначна роль держави в структурі інвестиційних джерел. Позитивними ознаками інноваційно-інвестиційних процесів є збільшення в структурі виконаних наукових та науково-технічних робіт питомої ваги фундаментальних досліджень і науково-технічних послуг, значна частка фінансування науково-технічних розробок іноземними інвесторами, а також переважний збут інноваційної продукції, нової виключно для ринку, за кордоном.

В основі стратегічних підходів до інноваційно-інвестиційного розвитку національної економіки має бути подолання дилеми між переважною часткою підприємств, які займалися інноваційною діяльністю в технологічних укладах IV і V рівнів, і переважною питомою вагою витрат на інноваційну діяльність металургійної промисловості, що належить до III технологічного укладу.

Побудовано матриці SWOT- та PEST-аналізу для державно-приватного партнерства в інвестиційній сфері.

У табл. 2 наведено результати застосування SWOT-аналізу до ДПП в інвестиційній сфері, у табл. 3 – PEST-аналізу.

Таблиця 2

SWOT-аналіз ДПП в інвестиційній сфері

Внутрішнє середовище	
Сильні сторони	Слабкі сторони
<ul style="list-style-type: none"> – здійснення капітальних вкладень за рахунок державної підтримки; – залучення бюджетних коштів до проекту; – доступ до раніше закритих сфер економіки (житлово-комунальне господарство, інфраструктура тощо); – розширення можливостей отримання пільгових кредитів під державні гарантії від міжнародних та вітчизняних фінансових установ на довгостроковий термін; – поліпшення роботи з державними дозвільними органами 	<ul style="list-style-type: none"> – брак інвестиційних ресурсів у держави й приватного сектору; – високі витрати на етапі підготовки проекту (витрати на розробку техніко-економічного обґрунтування, оплату консультантів, юристів, аудиторів, проведення конкурсу та укладення договору); – складність оцінювання ризиків та переваг ДПП на довгострокову перспективу; – неефективність стимулів для приватних партнерів ДПП; – недовіра приватних партнерів до влади; – відсутність державних гарантій у процесі реалізації договорів ДПП
<ul style="list-style-type: none"> – підвищення статусу проекту через участь у проектах державного партнера; – позитивний імідж у суспільстві 	<ul style="list-style-type: none"> – відсутність досвідчених кадрів, які могли б рухати ДПП – як із боку бізнесу, так і держави; – відсутність податкових і митних пільг для реалізації проектів ДПП
Зовнішнє середовище	
Можливості	Загрози
<ul style="list-style-type: none"> – скорочення витрат на надання послуг; – активізація інвестиційної діяльності; – ефективне управління майном; – економія фінансових ресурсів держави 	<ul style="list-style-type: none"> – створення фінансових зобов'язань держави на довгострокову перспективу; – потенційно високий ризик значних витрат держави у випадку розірвання договору про ДПП
<ul style="list-style-type: none"> – використання досвіду приватних компаній; – підвищення ефективності інфраструктури; – розвиток форм проектного фінансування; – стимулювання підприємницького мислення; – рівний діалог між владою та бізнесом; – збереження та створення робочих місць 	<ul style="list-style-type: none"> – розрив у часі між реалізацією проекту та можливістю бюджету профінансувати його реалізацію; – висока ймовірність нецільового використання бюджетних коштів, відсутність дієвих механізмів відстеження реалізації проекту; – можливості банкрутства приватних учасників у разі невдалої реалізації проекту ДПП

За результатами SWOT-аналізу визначено такі детермінанти: сильні сторони – об'єднання державних преференцій і приватної ініціативи для реалізації інвестиційних проектів, слабкі сторони – брак інвестиційних ресурсів і досвіду реалізації проектів у рамках ДПП у його сторін; можливості – зниження трансакційних витрат на реалізацію масштабних інфраструктурних проектів, загрози – висока ймовірність втрати бюджетних коштів і банкрутства приватного інвестора в разі невдалої реалізації проекту.

PEST-аналіз ДПП в інвестиційній сфері

Політичні чинники	Економічні чинники
<ul style="list-style-type: none"> – постійні зміни в нормативно-правовій базі; – прогалини й обмеження законодавства (зокрема, концесійного) і недолік правозастосовної практики; нестабільна політична обстановка; – проведення антитерористичної операції, що знижує інвестиційну привабливість країни; – відсутність достатніх повноважень у органів місцевого самоуправління для укладання подібних контрактів; – недостатня регіональна активність в ініціюванні проектів та їх виконанні; – відсутність гарантії отримання приватним партнером від органів виконавчої влади та місцевого самоврядування дозвільних документів і погоджень, необхідних для виконання умов договору, у т. ч. отримання права користуватися земельною ділянкою 	<ul style="list-style-type: none"> – залежність реалізації проектів від державної підтримки; – неможливість впливу приватного інвестора на ціноутворення; – низька привабливість інфраструктурних об'єктів для інвесторів за рахунок ефекту масштабу; – жорстке податкове законодавство; – висока волатильність курсу національної валюти; – відсутність проектів, привабливих для фінансування, відповідно до вимог банків; – високий рівень ризиків інвестування в довгострокові проекти; – неготовність приватного сектору: мала кількість приватних операторів у невеликій кількості секторів; – неготовність органів влади до партнерських відносин і реалізації проектів ДПП
Технологічні чинники	Соціальні чинники
<ul style="list-style-type: none"> – незацікавленість з боку вчених у розвитку інноваційних технологій; – низький рівень фінансування науково-дослідних і конструкторських робіт державою; – відсутність уніфікованих правил розроблення проектної документації; – тривалість строків реалізації проектів ДПП та неможливість урахувати при укладенні договору про ДПП всі ризики, зокрема, циклічність виникнення кризових явищ 	<ul style="list-style-type: none"> – низький рівень життя населення та його платоспроможності; – потенційно висока корупційна складова; – відсутність досвіду реалізації проектів ДПП, відсутність фахівців достатньо високого рівня, зокрема, з боку державного партнера; – відсутність уніфікованого прозорого механізму планування співробітництва в межах ДПП; – неповне висвітлення та розуміння переваг ДПП у суспільстві

Рекомендації зі зміцнення сильних сторін і можливостей, усунення слабких сторін і загроз отримано за результатами PEST-аналізу: у політичній сфері – покращення інституційного середовища; в економічній – створення податкових преференцій і дієвих форм фінансової підтримки й гарантій реалізації проектів ДПП державою; у технологічній – підвищення інноваційного рівня проектів та їх техніко-економічного обґрунтування; у соціальній – популяризація ідеї ДПП у суспільстві й формування взаємної довіри держави та приватних інвесторів.

Перевагами реалізації проектів на умовах ДПП є скорочення тиску на державний/місцевий бюджет в короткостроковій перспективі за рахунок перенесення витрат бюджету на наступні 15–20 років; підвищення якості державних послуг населенню; забезпечення ефективнішої експлуатації об'єкта приватним партнером; створення об'єкта певної фіксованої вартості, визначеної на етапі конкурсу, оскільки експлуатаційні витрати індексуються лише на коефіцієнт інфляції; використання досвіду та професіоналізму приватного сектору при збереженні державного контролю над активами; розподіл ризиків між державою й приватним партнером; стимулювання конструктивного діалогу між бізнесом та владою.

Динаміка показників платіжного балансу України в частині портфельних (фінансових) інвестицій не має чітко вираженої тенденції, що свідчить про ситуативність прийняття рішень інвесторами. Вхідні обсяги портфельних інвестицій значно перевищують вихідні, однак протягом двох останніх років відбулося погіршення міжнародної інвестиційної позиції України у зв'язку з несприятливим інвестиційним кліматом.

Депозитні корпорації України, на відміну від банків із розвинутою ринковою економікою, мають дуже низьку концентрацію цінних паперів в активах. Фактичні нормативи інвестування в цінні папери в банківській системі України менше від 1% і в десятки разів менше від нормативних. З одного боку, це свідчить про низьку інвестиційну активність банків, з іншого – про значний потенціал розвитку операцій із цінними паперами. Основним суб'єктом інвестування в національну економіку є банки з державною часткою та банки, які входять до іноземних банківських груп. Переважна частка інвестицій представлена вкладеннями в цінні папери на продаж. Структура фінансових інструментів за групами банків є достатньо однорідною, за винятком банків другої групи, де превалюють цінні папери до погашення. Стратегічний потенціал банківських інвестицій в національну економіку пов'язаний зі зростанням обсягу вкладень у цінні папери підприємств реального сектору економіки, в асоційовані та дочірні компанії банківськими установами з недержавною власністю.

У світовій банківській практиці інвестиційне забезпечення національної економіки здійснюють спеціалізовані інвестиційні банки двох типів (орієнтовані на довгострокове кредитування реального сектору та операції у фінансовому секторі із цінними паперами). У вітчизняній банківській системі інвестиційну функцію реалізують універсальні банки.

Запропоновано авторську класифікацію банківських інвестицій, адаптовану до побудови плану рахунків бухгалтерського обліку в банках за видами банківських операцій: операції з клієнтами; операції із цінними паперами та іншими активами; фінансові й капітальні інвестиції. Проведено порівняння переваг і загроз для банківської установи операцій інвестиційного кредитування та інвестування в цінні папери за такими ознаками: право власності на об'єкт інвестування, дохід від інвестування коштів, характер повернення вкладених коштів, пруденційне регулювання. Розглянуто методи відображення в бухгалтерському обліку фінансових активів за справедливою й амортизованою вартістю, з віднесенням результатів переоцінки на капітал або на фінансові результати шляхом зменшення корисності.

У табл. 5 наведено динаміку дотримання банківською системою України нормативів інвестування, розрахованих як середня хронологічна величина за місячними даними, оприлюдненими на офіційному сайті НБУ. Порівняння фактичних нормативів інвестування з граничними дозволяє зробити висновок про низьку інвестиційну активність банківської системи України. Норматив Н11 стабільно скорочувався протягом аналізованого періоду 2002–2016 рр. з 3,6% до 0,001% при граничному рівні 15%. Щодо нормативу Н12 варто відзначити тенденцію зростання протягом 2002–2006 рр. з 8,7% до 11,6%, і скорочення до 0,64% у кінці 2013 р., що майже в 100 разів менше від граничного рівня.

Динаміка нормативів інвестування банківських установ України, %

Рік	Н11		Н12	
	Значення	Відхилення від нормативу	Значення	Відхилення від нормативу
2002	3,6	-11,4	8,7	-51,3
2003	3,2	-11,8	9,1	-50,9
2004	3,1	-11,9	9,4	-50,6
2005	1,5	-13,5	11,6	-48,4
2006	1	-14	11,6	-48,4
2007	0,6	-14,4	9,4	-50,6
2008	0,6	-14,4	7,1	-52,9
2009	0,1	-14,9	4,1	-55,9
2010	0,07	-14,93	3,17	-56,83
2011	0,05	-14,95	3,41	-56,59
2012	0,09	-14,91	3,35	-56,65
2013	0,04	-14,96	3,15	-56,85
2014	0,01	-14,99	2,97	-57,03
2015	0,002	-14,998	1,1	-58,9
2016	0,001	-14,999	0,64	-59,36

Таким чином, на основі результатів дослідження можна зазначити, що інвестиційне кредитування сьогодні відіграє особливу роль у діяльності українських банків. Проаналізувавши сучасний стан розвитку банківського сектору в цілому та інвестиційну активність банківських установ зокрема, можна констатувати, що їй притаманна низка проблем, а саме: високі процентні ставки, використання тільки короткострокових інвестиційних кредитів, вкладення коштів у невиробничу сферу та тиск з боку держави. Особливістю банківського сектору наразі є примусова докапіталізація. Отже, для підвищення інвестиційної активності банків важливо, насамперед, вирішити проблему капіталізації, яка є актуальною для більшості банківських установ, а вже потім створювати сприятливі умови для інвестиційної діяльності в цілому.

Виходячи зі цього, запропоновано найкращий для вітчизняної економіки напрям вирішення проблеми капіталізації банківської системи – злиття та поглинання. Крім того, запропоновано низку заходів для поліпшення умов розвитку інвестиційної активності банків, серед яких: зниження процентних ставок, підвищення довіри населення до банків, введення нової методики формування резервів, контроль за грошовими потоками тощо.

Таким чином, для успішного функціонування банківської системи України та розвитку інвестиційної діяльності банківських установ важливо вжити найважливіших заходів, пов'язаних з управлінням інвестиційною діяльністю. Це буде запорукою динамічного розвитку та економічного зростання країни. Перспективою подальших наукових досліджень є теоретичне обґрунтування алгоритму злиття та поглинання банків в умовах нестабільності функціонування банківської системи України, а також усебічна оцінка таких заходів.

За останні роки спостерігається тенденція до збільшення зацікавленості серед українських банків у здійсненні операцій з фінансовими інвестиціями, проте нерозвиненість ринку цінних паперів стримує розвиток національної економіки в цьому напрямі, що в підсумку знижує ймовірність одержання банками доходів від операцій з фінансовими інструментами. Особливостями інвестиційної діяльності банків є те, що вони прагнуть зберегти свої гроші та примножити їх завдяки купівлі-продажу цінних паперів, валюти, вигідним угодам надання кредитів та отриманню максимальної вигоди від спреду.

Характерною особливістю інвестиційного банківського ринку в Україні є недостатня увага до цих активів, через що банківська система була переповнена ненадійними банками, що не могли підтримати певний рівень ліквідності. Тому потрібно вдосконалювати правову базу, розробляти механізми покращення інвестиційного клімату й сприяння зацікавленості банків у здійсненні інвестиційних операцій не тільки з інсайдерами та великими корпораціями, а й з учасниками соціально корисних та інноваційних проектів.

Протягом десятирічного періоду динаміка активів, призначених для розміщення страхових резервів, і портфеля цінних паперів страхових компаній України мала схожі тенденції, що підтверджується тісним кореляційним зв'язком і побудованою кореляційно-регресійною моделлю. У 2005–2012 рр. спостерігалось стрімке кількісне зростання портфеля цінних паперів страхових компаній України, після якого розпочалася низхідна тенденція. Утім кількісні показники розвитку інвестиційної складової страхового ринку України вступають у суперечність з якісними, оскільки портфель цінних паперів сформований переважно за рахунок пайових цінних паперів, ризик інвестування в які частково компенсується облігаціями внутрішньої державної позики. Показники вартості активів, визначених для розміщення страхових резервів, та портфеля цінних паперів мають тісний кореляційний зв'язок, що підтверджує коефіцієнт кореляції. Кореляційно-регресійна модель має такий вигляд (рис. 6).

Итоги регрессии для зависимой переменной: Var2 (Таблица)						
R= ,95947667 R2= ,92059548 Скорректир. R2= ,91177276						
F(1,9)=104,34 p<,00000 Станд. ошибка оценки: 2476,7						
N=11	БЕТА	Стд.Ош. БЕТА	В	Стд.Ош. В	t(9)	p-уров.
Св.член			-5687,70	2166,184	-2,62568	0,027553
Var1	0,959477	0,093929	0,72	0,070	10,21488	0,000003

$$\text{ЦП} = 0,72 \times \text{А} - 5687,7; \quad R^2 = 0,9117, \quad (1)$$

де ЦП – портфель цінних паперів, млн грн;

А – активи, призначені для розміщення страхових резервів, млн грн

Рис. 6. Кореляційно-регресійна модель залежності портфеля цінних паперів від вартості активів, визначених для розміщення страхових резервів вартості активів

Позитивно слід оцінити новели нормативно-правового регулювання страхового ринку, які стимулюють страхові компанії до підвищення якості портфеля цінних паперів у частині вибору об'єктів інвестування, включення до нормативу диверсифікованості активів і прийнятних для розміщення страхових резервів активів. Для вдосконалення й виведення на новий якісний рівень інвестиційної політики страхових компаній України доцільна імплементація ними глобальних стандартів результативності інвестування, а також підвищення прозорості операцій із цінними паперами.

Страховання реальних інвестицій – це важливий та необхідний елемент подальшого розвитку економіки країни. По-перше, за його допомогою забезпечується захист реальних інвестицій від можливого впливу різних ризиків, що гарантує безперебійність процесу інвестування. По-друге, впевненість у якісному страховому захисті реальних інвестицій покращує інвестиційний клімат у країні, що, у свою чергу, є позитивним фактором для зростання інвестицій в економіку України. По-третє, можна розробити програму страхування, яка враховує індивідуальні особливості реалізації конкретного інвестиційного проекту. Перспективами подальших наукових досліджень є практична апробація системи управління страхування реальних інвестицій, а також розробка алгоритму дій страховика при виборі стратегій захисту інвестицій (науковий інтерес становлять сценарний підхід та динамічний фінансовий аналіз у цьому аспекті).

ВИСНОВКИ

Основний науковий результат дисертації полягає в обґрунтуванні теоретико-методологічних засад і науково-практичних рекомендацій щодо вдосконалення інвестиційних стратегій розвитку національної економіки та механізмів їх реалізації. Зміст основних висновків і рекомендацій полягає в такому:

1. Узагальнення економічних теорій інвестиційного забезпечення стратегічного розвитку національної економіки дозволило зробити висновок, що основою моделі ринку інвестицій має стати концепція економічної рівноваги, а саме: збалансування інтересів учасників ринку, врівноваження інвестиційного попиту й пропозиції через механізм ціноутворення на інвестиційні товари, застосування системи заходів антимонопольного регулювання.

2. Формалізовано інвестиційні стратегії розвитку національної економіки на основі особливих механізмів саморозвитку та інноваційно-інвестиційної інерції у сфері екологізації підприємництва, орієнтовані на подолання проблеми високої енергоємності й неконкурентоспроможності вітчизняної продукції. Їх зміст зводиться до такої тріади: відбір для інвестиційного портфеля цінних паперів тих компаній, діяльність яких відповідає певним соціальним, етичним або екологічним критеріям; активна дія соціально відповідальних інвесторів, спрямована на поліпшення корпоративного

управління; суспільний і соціальний розвиток шляхом громадського інвестування в кредити й позики підприємствам малого бізнесу, венчурним компаніям, фінансування будівництва доступного житла, освітніх закладів, установ охорони програм.

3. У результаті оцінювання інвестиційного стратегічного потенціалу Державного бюджету України і місцевих бюджетів в умовах децентралізації національної економіки визначено, що пріоритетними напрямками розвитку бюджетної сфери є забезпечення інноваційно-інвестиційної безпеки держави, реалізація інвестиційних проектів у соціально значущих сферах національної економіки (медицина, освіта, ЖКГ, транспорт, зв'язок тощо), зростання спроможності бюджетів розвитку місцевих бюджетів завдяки чіткому закріпленню податкових джерел їх формування, отриманню кредитів і гарантій, розміщенню облігацій місцевих позик.

4. У рамках обґрунтування програмно-цільових механізмів розробки й реалізації інвестиційних стратегій розвитку національної економіки встановлено, що вони є результатом розвитку системи управління державними інвестиціями, які інтегровані в бюджетний процес. Основними напрямками їх удосконалення є покращення рівня проектних пропозицій, запровадження їх економічного аналізу та більш прозорої процедури прийняття рішень, утворення міжвідомчої комісії для відбору проектів, до складу якої включені представники Кабінету Міністрів України та Комітету Верховної Ради України з питань бюджету, гарантування послідовності фінансування розпочатих проектів.

5. Розвинуто бюджетні механізми реалізації інвестиційних стратегій розвитку національної економіки на основі державно-приватного партнерства, які потребують певних змін інституціонального середовища, а саме: законодавче визначення вимог до змісту договору про ДПП, його укладання після чіткого визначення обсягів фінансування й розподілу ризиків між державними та приватними партнерами, перегляд сфер використання ДПП з акцентом на інноваційну й екологічну складові; формування на державному, регіональному та місцевому рівнях бази інвестиційних проектів, що можуть бути реалізовані на засадах ДПП; розробка механізмів гарантування фінансування проекту ДПП із боку державного партнера протягом усього періоду його реалізації й заміни приватного партнера ДПП у разі невиконання ним зобов'язань за контрактом.

6. Обґрунтовано інвестиційні стратегії розвитку промисловості, агропромислового комплексу й харчової промисловості України. Визначено зміст інновацій в аграрній галузі та її підгалузях, зокрема у тваринництві, рослинництві, землекористуванні. Обґрунтовано пріоритетні напрями інвестиційної діяльності в аграрну сферу, пов'язані з енерго- та ресурсозбереженням, створенням нових екологічно чистих технологій і систем виробництва високоякісних продуктів тваринництва й рослинництва, що потребує впровадження системи екологічного менеджменту та аудиту, сертифікації виробничих процесів в агропромисловому комплексі відповідно до світових стандартів.

7. Запропоновано регіональні інвестиційні стратегії розвитку національної економіки в умовах реформи державного управління, орієнтовані на підвищення інвестиційної привабливості регіонів і формування сприятливого інвестиційного клімату. У ході дослідження реалізовано процедуру статистичного аналізу інвестиційної привабливості регіонів України, яка дала змогу отримати індекс інвестиційної привабливості та виявити роль кожного економічного показника в його формуванні. Дослідження довело недосконалість обраної методики, тому варто в подальшому використовувати інтегральні розрахунки індексів інвестиційної привабливості. Таким чином, запропонована шкала значень індексу інвестиційної привабливості не є економічно точною та потребує більш суттєвого теоретичного підґрунтя з урахуванням загальної тенденції розвитку України в цілому, що безпосередньо впливає на рівень розвитку її окремих регіонів.

8. Розроблено механізми інвестиційного стратегічного розвитку національної економіки в категоріях технологічних укладів. Стан інвестування у промисловість України негативно характеризує превалювання об'єктів III технологічного укладу, середній стан розвитку IV технологічного укладу та мізерний розмір поширення технологій V укладу. Позитивною є динаміка, яка виникла у 2014–2015 рр. і пов'язана зі зростанням питомої ваги інвестування в IV і V технологічні уклади за рахунок зменшення частки III технологічного укладу.

9. Надано оцінку інноваційно-інвестиційного стратегічного потенціалу реального інвестування в національну економіку. Негативними характеристиками інноваційної діяльності є низька питома вага обсягу виконаних наукових і науково-технічних робіт у ВВП порівняно з країнами – членами ЄС; нераціональна структура витрат на інноваційну діяльність, основна частина яких припадає на придбання машин, обладнання та програмного забезпечення; низька питома вага інноваційної продукції, нової виключно для ринку; незначна роль держави у структурі інвестиційних джерел. Позитивними ознаками інноваційно-інвестиційних процесів є збільшення в структурі виконаних наукових та науково-технічних робіт питомої ваги фундаментальних досліджень і науково-технічних послуг, значна частка фінансування науково-технічних розробок іноземними інвесторами, а також переважний збут інноваційної продукції, нової виключно для ринку, за кордоном.

10. Запропоновано джерела ресурсного забезпечення інвестиційних стратегій розвитку реального сектору національної економіки, в основі яких має бути подолання дилеми між переважною часткою підприємств, які займалися інноваційною діяльністю, у технологічних укладах IV і V рівнів, і переважною питомою вагою витрат на інноваційну діяльність металургійної промисловості, яка належить до III технологічного укладу.

11. Узагальнення й критична оцінка проектів державно-приватного партнерства в Україні дозволяють констатувати, що переважна їх більшість була реалізована за участю іноземного інвестора, а найбільш привабливим

об'єктом інвестування виявилися інформаційні й комунікаційні технології. Враховуючи світовий досвід, перспективними напрямками ДПП в Україні є зміщення акцентів у бік об'єктів інфраструктури: транспортної, житлово-комунальної, освітньої, медичної тощо. В умовах проведення демократичних реформ в Україні, у контексті децентралізації влади і фінансових ресурсів, пріоритетною має стати співпраця місцевих органів влади та приватного бізнесу в інвестиційній сфері.

12. Визначено шляхи підвищення ролі фінансових інвестицій у системі стратегічного розвитку національної економіки. Структура портфельних інвестицій у розрізі фінансових інструментів свідчить про її деформований характер у бік довгострокових боргових інструментів сектору загального державного управління. Вартість боргових інструментів депозитних корпорацій (крім центрального банку) та інших секторів є значно меншою, що відображає низьку привабливість ринкового сегмента національної економіки. Інструменти участі в капіталі належать лише до інших секторів, їх незначні обсяги пояснюються високим ризиком пайових цінних паперів в умовах слабо розвиненого фондового ринку України.

13. Удосконалено механізми фінансування стратегій інвестиційного розвитку національної економіки депозитними корпораціями на основі підвищення концентрації цінних паперів в активах. Фактичні нормативи інвестування в цінні папери в банківській системі України менше від 1% й у десятки разів менше від нормативних. З одного боку, це свідчить про низьку інвестиційну активність банків, з іншого – про значний потенціал розвитку операцій із цінними паперами.

14. Узагальнено інвестиційні стратегії страхових компаній та розроблено заходи з активізації їх впливу на розвиток національної економіки. Протягом десятирічного періоду динаміка активів, призначених для розміщення страхових резервів, і портфеля цінних паперів страхових компаній України мала схожі тенденції, що підтверджується тісним кореляційним зв'язком і побудованою кореляційно-регресійною моделлю. У 2005–2012 рр. спостерігалось стрімке кількісне зростання портфеля цінних паперів страхових компаній України, після якого розпочалася низхідна тенденція. Утім кількісні показники розвитку інвестиційної складової страхового ринку України вступають у суперечність з якісними, оскільки портфель цінних паперів сформований переважно за рахунок пайових цінних паперів, ризик інвестування в які частково компенсується облігаціями внутрішньої державної позики.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Монографії, розділи в колективних монографіях

1. Слободянюк Н. О. Механізми стратегічного розвитку національної економіки: інвестиційний аспект : монографія / Н. О. Слободянюк ; КПУ. – Херсон : Гельветика, 2017. – 500 с. (29,06 д. а.)

2. Слободянюк Н. А. Формирование системы управления нематериальными активами на крупных промышленных предприятиях Украины / Н. А. Слободянюк // Актуальні питання обліку, аналізу і аудиту: теорія та практика : колективна монографія : у 2 т. / за ред. П. Й. Атамас. – Дніпропетровськ : ФОРМ Дроб'язко С. І., 2014. – Т. 1. – С. 162–176. (0,98 д. а.)

3. Слободянюк Н. О. Банківські інвестиції в національну економіку: класифікація і стратегічні пріоритети / Т. Д. Косова, Н. О. Слободянюк // Фундаментальні основи формування механізмів управління фінансовою системою України в умовах кризи : колективна монографія / за заг. ред. Т. Д. Косової. – Кривий Ріг : ДонНУЕТ, 2016. – С. 57–67. (0,66 д. а.)

Особистий внесок: надано оцінку відповідності існуючої класифікації банківських інвестицій потребам стратегічного розвитку національної економіки. (0,33 д. а.)

4. Слободянюк Н. О. Інноваційність національної економіки в категоріях технологічних укладів / Н. О. Слободянюк // Інноваційно-інвестиційні засади стійкого розвитку базових галузей національного господарства : колективна монографія / за заг. ред. В. П. Ільчука. – Чернігів : Чернігів. нац. технол. ун-т, 2016. – С. 24–34. (0,83 д. а.)

Статті в наукових фахових виданнях

5. Слободянюк Н. А. Участники коммерциализации инноваций на различных этапах развития продукта / Н. А. Слободянюк // Вісник Національного технічного університету “ХПІ”. Серія: Актуальні проблеми управління фінансово-господарською діяльністю підприємства : зб. наук. пр. – Харків : НТУ “ХПІ”, 2012. – № 58 (964). – С. 160–171. (0,72 д. а.)

6. Слободянюк Н. А. Инструменты коучинга: общие и специфические / Н. А. Слободянюк // Економіка, фінанси, право : інформаційно-аналітичний журнал. – Київ : Аналітик, 2013. – № 11–1. – С. 41–43. (0,31 д. а.)

7. Слободянюк Н. А. Возникновение и развитие школы коучинга: зарубежный и отечественный опыт / Н. А. Слободянюк // Вісник Дніпропетровського університету. Серія: Економіка. – 2013. – Т. 21. – Вип. 7 (3). – С. 199–206. (0,61 д. а.)

8. Слободянюк Н. О. Теорії інвестицій як методологічне підґрунтя стратегічного розвитку національної економіки / Н. О. Слободянюк // Вісник ОНУ імені І. І. Мечникова. – 2014. – Т. 19. – Вип. 3/3. – С. 255–258. (0,58 д. а.)

9. Слободянюк Н. О. Концептуальні засади розробки інвестиційних стратегій розвитку національної економіки / Н. О. Слободянюк // Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія: Економічні науки. – 2015. – Вип. 10. – Ч. 3. – С. 236–239. (0,54 д. а.)

10. Слободянюк Н. О. Якість захисту прав інвесторів у системі корпоративного управління / О. В. Ярошевська, Н. О. Слободянюк // Держава та регіони. Серія: Економіка та підприємництво. – 2016. – № 4–5 (91–92). – С. 16–19. (0,52 д. а.)

Особистий внесок: обґрунтовано механізми захисту прав інвесторів із позицій потреб забезпечення сталого розвитку національної економіки. (0,26 д. а.)

11. Слободянюк Н. О. Інвестиційне забезпечення стратегічного експортного потенціалу харчової промисловості України / Н. О. Слободянюк // Вісник Волинського інституту економіки та менеджменту. – 2016. – Вип. 16. – С. 260–269. (0,61 д. а.)

12. Слободянюк Н. О. Механізми реалізації інвестиційних стратегій розвитку галузей промисловості України / Н. О. Слободянюк // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. – 2016. – Вип. 22. – С. 43–47. (0,64 д. а.)

13. Слободянюк Н. О. Оцінка стратегічного потенціалу банківських інвестицій у національну економіку / Т. Д. Косова, Н. О. Слободянюк // Вісник Донецького національного університету економіки і торгівлі імені Михайла Туган-Барановського. Серія “Економічні науки”. – Кривий Ріг : ДонНУЕТ, 2016. – Вип. 3 (64). – С. 138–144. (0,50 д. а.)

Особистий внесок: визначено стратегічні перспективи активізації ролі банківських інвестицій у розвитку національної економіки. (0,25 д. а.)

14. Слободянюк Н. О. Аналіз та оцінка інвестиційної привабливості регіонів України [Електронний ресурс] / Н. О. Слободянюк, О. В. Пишна // Глобальні та національні проблеми економіки : електронне наукове фахове видання. – 2016. – Вип. 14. – С. 221–226. – Режим доступу: <http://global-national.in.ua/issue-14-2016>. (0,54 д. а.)

Особистий внесок: обґрунтовано механізми інвестиційного стратегічного регіонального розвитку. (0,27 д. а.)

15. Слободянюк Н. О. Бюджетні інвестиції в системі стратегічного розвитку національної економіки / Н. О. Слободянюк, Є. О. Чечета // Вісник Чернівецького торговельно-економічного інституту. – Чернівці : ЧТЕІ КНТЕУ, 2016. – Вип. III–IV (63–64). Економічні науки. – С. 270–280. (0,66 д. а.)

Особистий внесок: запропоновано механізми підвищення ефективності бюджетних інвестицій у контексті стратегічного розвитку національної економіки. (0,33 д. а.)

16. Слободянюк Н. О. Інвестиційні стратегії державно-приватного партнерства на основі SWOT- та PEST-аналізу / Н. О. Слободянюк // Причорноморські економічні студії. – 2016. – Вип. 7. – С. 58–62. (0,52 д. а.)

17. Слободянюк Н. О. Концесія як інструмент реалізації інвестиційних стратегій державно-приватного партнерства / Н. О. Слободянюк // Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія “Економічні науки”. – 2016. – Вип. 19. – Ч. 2. – С. 140–143. (0,54 д. а.)

18. Слободянюк Н. О. Інвестиційно-соціальний потенціал місцевих бюджетів в умовах децентралізації фінансової системи України / Т. Д. Косова, Н. О. Слободянюк // Торгівля і ринок України. – 2016. – Вип. 39–40. – С. 133–140. (0,72 д. а.)

Особистий внесок: обґрунтовано інвестиційні стратегії регіонального розвитку в соціальній сфері та механізми їх реалізації. (0,36 д. а.)

19. Слободянюк Н. О. Фінансові інвестиції в системі стратегічного розвитку національної економіки: зовнішній аспект / Т. Д. Косова, Н. О. Слободянюк // Торгівля і ринок України. – 2016. – Спец. вип. 1 (65). – С. 101–109. (0,58 д. а.)

Особистий внесок: запропоновано зовнішньоекономічні фінансові стратегії зміцнення інвестиційного потенціалу національної економіки. (0,29 д. а.)

20. Слободянюк Н. О. Інвестиційний складник фінансової безпеки держави / Н. О. Слободянюк // Економічний вісник Запорізької державної інженерної академії. – 2017. – Вип. 2-1 (08). – С. 64–69. (0,55 д. а.)

21. Слободянюк Н. О. Моделювання системи управління страхуванням реальних інвестицій / Н. О. Слободянюк, О. В. Пишна // Інфраструктура ринку : електронний фаховий науково-практичний журнал. – 2017. – Вип. 6. – Режим доступу: http://www.market-infr.od.ua/journals/2017/6_2017_ukr/46.pdf. (0,54 д. а.)

Особистий внесок: визначено роль страхування реальних інвестицій у системі розвитку національної економіки та механізми її зростання. (0,27 д. а.)

22. Слободянюк Н. О. Фінансові інвестиції в умовах нестабільності національної економіки / Н. О. Слободянюк, О. Д. Науменко // Бізнес-Інформ. – 2017. – № 5. – С. 177–184. (0,66 д. а.)

Особистий внесок: обґрунтовано механізми стабілізації національної економіки за допомогою фінансових інвестицій. (0,33 д. а.)

*Статті в наукових періодичних виданнях,
що включено до міжнародних наукометричних баз,
та зарубіжних журналах*

23. Слободянюк Н. О. Концесійні механізми інвестування в автомобільну інфраструктуру України / Н. О. Слободянюк // Молодий вчений. – 2015. – № 12 (27). – Ч. 1. – С. 191–194. (0,47 д. а.)

24. Slobodyanyuk N. Securities as an investment instrument for the insurance companies: challenges and opportunities / Т. Kosova, N. Slobodyanyuk // Економічний часопис – XXI. – 2016. – № 159. – С. 85–89. (0,64 д. а.)

Особистий внесок: проведено моделювання інвестиційного портфеля страхових компаній України. (0,32 д. а.)

25. Слободянюк Н. О. Вітчизняна практика державно-приватного партнерства в інвестиційній сфері: проблеми і перспективи / Н. О. Слободянюк // Економіка та держава. – 2016. – № 7. – С. 62–66. (0,61 д. а.)

26. Слободянюк Н. О. Стратегічні підходи до інноваційно-інвестиційного розвитку національної економіки / Н. О. Слободянюк // Економічний простір. – 2016. – № 116. – С. 178–188. (0,6 д. а.)

27. Слободянюк Н. О. Інвестиційні стратегії забезпечення конкурентоспроможності аграрного сектора національної економіки / Н. О. Слободянюк // Бізнес-Інформ. – 2016. – № 11. – С. 172–176. (0,67 д. а.)

28. Слободянюк Н. О. Інвестиції в аграрну сферу в системі інноваційного розвитку національної економіки / Н. О. Слободянюк // Агросвіт. – 2016. – № 22. – С. 22–26. (0,56 д. а.)

29. Слободянюк Н. О. Зарубіжний досвід стратегічного державно-приватного партнерства в інвестиційній сфері / Н. О. Слободянюк // Інвестиції: практика та досвід. Економічна наука. – 2016. – № 13. – С. 49–53. (0,68 д. а.)

30. Слободянюк Н. О. Стратегічні пріоритети інвестиційно-інноваційної політики в агропромисловому комплексі / Н. О. Слободянюк // Вісник УжНУ. Серія Економіка. – 2017. – Вип. 1 (49). – Т. 1. – С. 66–70. (0,68 д. а.)

31. Слободянюк Н. О. Стратегічне інвестиційне забезпечення розвитку технологічних укладів в Україні / Н. О. Слободянюк // Економіка. Фінанси. Право. – 2017. – № 1. – С. 41–45. (0,45 д. а.)

32. Слободянюк Н. О. Проблеми і перспективи підвищення інвестиційної активності банків в умовах докапіталізації / Н. О. Слободянюк, Г. О. Верич // Молодий вчений. – 2017. – № 4 (44). – С. 765–768. (0,48 д. а.)

Особистий внесок: визначено вплив докапіталізації на підвищення інвестиційної активності банків та стійкість національної економіки. (0,24 д. а.)

33. Слободянюк Н. О. Інвестиційні стратегії розвитку національної економіки на основі програмно-цільового методу / Н. О. Слободянюк // Інвестиції: практика та досвід. Економічна наука. – 2017. – № 10. – С. 22–25. (0,61 д. а.)

34. Слободянюк Н. О. Концептуальні засади удосконалення інвестиційних стратегій розвитку національної економіки та механізмів їх реалізації / Н. О. Слободянюк // Економіка та держава. – 2017. – № 5. – С. 85–88. (0,62 д. а.)

Матеріали конференцій

35. Слободянюк Н. А. Основные посредники на украинском рынке инновационных услуг / Н. А. Слободянюк // Актуальные проблемы и перспективы развития экономики в условиях модернизации: матер. VII Междунар. науч.-практ. конф. (г. Саратов, 26 нояб. 2012 г.). – Саратов: ИЦ “Наука”, 2012. – Ч. 1. – С. 124–131. (0,52 д. а.)

36. Слободянюк Н. А. Коучинг: достоинства и недостатки / Н. А. Слободянюк // Актуальні питання економіки та управління у сучасних соціально-економічних умовах: зб. матер. Міжнарод. наук.-практ. інтернет-конф. (м. Дніпропетровськ, 14–15 жовт. 2013 р.). – Дніпропетровськ: Герда, 2013. – С. 101–104. (0,24 д. а.)

37. Слободянюк Н. А. Генезис коучинга / Н. А. Слободянюк // Проблеми і перспективи розвитку підприємництва: зб. матер. VII Міжнарод. наук.-практ. конф. (м. Харків, 22 листоп. 2013 р.). – Харків: ФОП Павлов М. Ю., 2013. – С. 39–40. (0,14 д. а.)

38. Слободянюк Н. А. Особенности кредитования торговых предприятий Украины / Н. А. Слободянюк, Д. С. Кібкало // Основні принципи, напрями та

завдання економічного розвитку країн : матер. Міжнарод. наук.-практ. конф. (м. Дніпропетровськ, 6–7 бер. 2015 р.). – Дніпропетровськ : НО “Перспектива”, 2015. – С. 41–44. (0,2 д. а.)

Особистий внесок: запропоновано інвестиційні аспекти кредитування торговельних підприємств. (0,1 д. а.)

39. Слободянюк Н. О. Механізми оцінки і розподілу інвестиційних ризиків у державно-приватному партнерстві / Н. О. Слободянюк // *Aplikované vědecké novinky – 2016 : materiály XII mezinárodní vědecko-praktická konference (Praha, 27 červenců – 05 srpna 2016 roku)*. – Praha : Publishing House “Education and Science“ s.r.o., 2016. – Díl 1. Ekonomické vědy. – С. 10–15. (0,24 д. а.)

40. Слободянюк Н. О. Міжнародна допомога розвитку українського державно-приватного партнерства в інвестиційній сфері / Н. О. Слободянюк // *Новини на научния прогрес – 2016 : матер. за 12-а межд. науч. практ. конф. (София, 17–25 авг. 2016 р.)*. – София : Публичната администрация “Бял ГРАД-БГ” ООД, 2016. – Т. 1. Икономики. – С. 88–92. (0,20 д. а.)

41. Слободянюк Н. О. Органи державної влади в системі управління інвестиційними стратегіями приватного партнерства / Н. О. Слободянюк // *Nauka: teoria i praktyka – 2016 : materiały XII Międzynarodowej naukowo-praktycznej konferencji (Przemyśl, 07 – 15 sierpnia 2016 roku)*. – Przemyśl : Nauka i studia, 2016. – Vol. 1. Ekonomiczne nauki. – С. 99–103. (0,18 д. а.)

42. Слободянюк Н. О. Проблеми та перспективи вдосконалення страхування інвестиційних ризиків / Н. О. Слободянюк, О. В. Пишна // *Розвиток національної економіки України: нові реалії та можливості в умовах євроінтеграції : матер. доп. Міжнарод. наук.-практ. конф. (м. Запоріжжя, 28 жовт. 2016 р.)*. – Запоріжжя : Класичний приватний університет, 2016. – С. 41–44. (0,2 д. а.)

Особистий внесок: визначено шляхи диверсифікації інвестиційних ризиків на основі стратегічних механізмів страхування. (0,1 д. а.)

43. Слободянюк Н. О. Інтеграційний підхід до здійснення інвестиційної діяльності в агропромисловому комплексі / Н. О. Слободянюк // *Наукові дослідження в XXI столітті: теорія і практика (SRTP 2016) : матер. І Міжнарод. наук.-практ. конф. (м. Тернопіль, 21 листоп. 2016 р.)*. – Тернопіль : ГО «МО “Центр аналізу і розвитку освіти та науки”», 2016. – С. 77–78. (0,19 д. а.)

44. Слободянюк Н. О. Бюджетна складова інвестиційного механізму підприємства / Н. О. Слободянюк, Є. О. Чечета // *Актуальні проблеми управління соціально-економічними системами : матер. Всеукр. наук.-практ. інтернет-конф. (м. Луцьк, 8 груд. 2016 р.)*. – Луцьк : РВВ Луцького НТУ, 2016. – Ч. 6. – С. 397–399. (0,2 д. а.)

Особистий внесок: обґрунтовано інвестиційні стратегії розвитку підприємства на основі бюджетних механізмів. (0,1 д. а.)

45. Слободянюк Н. О. Проблеми та шляхи активізації інвестиційної діяльності в Україні / Н. О. Слободянюк, Ю. О. Бауліна // *Модернізація фінансово-кредитної системи України: виклики глобалізації : матер. Всеукр.*

наук.-практ. інтернет-конф. (м. Кривий Ріг, 24 бер. 2017 р.). – Кривий Ріг : ДонНУЕТ ім. М. Туган-Барановського, 2017. – С. 256–259. (0,2 д. а.)

Особистий внесок: визначено детермінанти активізації інвестиційної діяльності в Україні. (0,1 д. а.)

46. Слободянюк Н. О. Інвестиційний потенціал регіонів України на прикладі підприємств Дніпропетровської області / Н. О. Слободянюк, Т. С. Попозогло // Стратегії та інновації: актуальні управлінські практики : матер. II Міжнарод. наук.-практ. конф. (м. Кривий Ріг, 13 квіт. 2017 р.). – Кривий Ріг : ДонНУЕТ ім. М. Туган-Барановського, 2017. – С. 85–87. (0,2 д. а.)

Особистий внесок: розроблено інвестиційні механізми зміцнення конкурентоспроможності регіонів України. (0,1 д. а.)

47. Слободянюк Н. О. Інвестиційна складова конкурентоспроможності регіону / Н. О. Слободянюк // Проблеми підвищення конкурентоспроможності підприємств, регіонів та країн в умовах ринкового середовища : матер. Всеукр. наук.-практ. конф. молодих вчених та студентів (м. Дніпро, 19 квіт. 2017 р.). – Дніпро : Ун-т імені Альфреда Нобеля, 2017. – С. 35–37. (0,13 д. а.)

48. Слободянюк Н. О. Залучення іноземних інвестицій в індустрію туризму / Н. О. Слободянюк, М. Б. Решетняк // Наукові засади розвитку знань економічної теорії : матер. Міжнарод. наук.-практ. конф. (м. Черкаси, 21–23 квіт. 2017 р.). – Черкаси : ЧДТУ, 2017. – С. 133–135. (0,14 д. а.)

Особистий внесок: запропоновано шляхи інвестиційного розвитку галузі туризму національної економіки. (0,07 д. а.)

49. Слободянюк Н. О. Проблеми бюджетного фінансування інвестицій / Н. О. Слободянюк, К. В. Овчаренко // Фінансово-кредитна система: вектор розвитку : зб. матер. II Міжнарод. наук.-практ. конф. (м. Ужгород, 26 квіт. 2017 р.). – Ужгород : Говерла, 2017. – С. 31–33. (0,2 д. а.)

Особистий внесок: обґрунтовано шляхи підвищення бюджетного фінансування національної економіки. (0,1 д. а.)

50. Слободянюк Н. О. Інформаційне забезпечення функціонування інвестиційних процесів національної економіки / Н. О. Слободянюк // Інформація та соціум : матер. II Міжнарод. наук.-практ. конф. (м. Вінниця, 28 квіт. 2017 р.). – Вінниця : ДонНУ імені Василя Стуса, 2017. – С. 15–16. (0,16 д. а.)

51. Слободянюк Н. О. Залучення інвестицій в розвиток агропромислового комплексу України / Н. О. Слободянюк, Ю. В. Запорожець // Соціально-економічні проблеми аграрного розвитку регіонів : Всеукр. наук.-практ. інтернет-конф. (м. Житомир, 16 трав. 2017 р.). – Житомир : Житомир. нац. агроекологічний ун-т, 2017. – С. 127–130. (0,16 д. а.)

Особистий внесок: запропоновано інвестиційні стратегії розвитку агропромислового комплексу України та механізми їх реалізації. (0,08 д. а.)

52. Слободянюк Н. О. Інноваційно-технологічна модель розвитку національної економіки України / Н. О. Слободянюк, Г. М. Петренко // Проблеми обліку, аудиту, аналізу та оподаткування в умовах глобалізації

економіки : матер. І Всеукр. наук.-практ. інтернет-конф. (м. Кривий Ріг, 25 трав. 2017 р.). – Кривий Ріг : ДонНУЕТ ім. М. Туган-Барановського, 2017. – С. 435–440. (0,26 д. а.)

Особистий внесок: запропоновано інноваційно-технологічні механізми розвитку національної економіки України. (0,13 д. а.)

53. Слободянюк Н. О. Активізація інвестиційних процесів в умовах кризи (на прикладі Донецького регіону) / Н. О. Слободянюк, Є. В. Фесенко // Проблеми і перспективи розвитку економіки Донбасу та Приазов'я : матер. І Міжнарод. наук.-практ. конф. (м. Маріуполь, 26 трав. 2017 р.). – Маріуполь : ДВНЗ “ПДТУ”, 2017. – С. 36–37. (0,18 д. а.)

Особистий внесок: визначено антикризові інвестиційні механізми стратегічного регіонального розвитку. (0,09 д. а.)

54. Слободянюк Н. О. Інструменти управління інвестиційними ризиками / Н. О. Слободянюк, Є. О. Чечета // Сучасні тенденції розвитку світової економіки : ІХ Міжнарод. наук.-практ. конф. (м. Харків, 26 трав. 2017 р.). – Харків : Харків. нац. автомобільно-дорожній ун-т, 2017. – С. 175–176. (0,14 д. а.)

Особистий внесок: обґрунтовано механізми управління ризиками розробки інвестиційних стратегій. (0,07 д. а.)

55. Слободянюк Н. О. Казначейські механізми фінансування інвестиційних витрат держави / Н. О. Слободянюк, Є. Т. Яшкун // Сучасні шляхи стабілізації фінансово-економічного стану країни : матер. Міжнарод. наук.-практ. конф. (м. Львів, 26–27 трав. 2017 р.). – Львів : ЛЕФ, 2017. – Ч. 1. – С. 46–49. (0,24 д. а.)

Особистий внесок: визначено шляхи активізації інвестиційної діяльності на основі казначейських механізмів. (0,12 д. а.)

АНОТАЦІЯ

Слободянюк Н. О. Інвестиційні стратегії розвитку національної економіки та механізми їх реалізації. – На правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора економічних наук за спеціальністю 08.00.03 – економіка та управління національним господарством. – Класичний приватний університет, Запоріжжя, 2017.

Узагальнено економічні теорії інвестиційних стратегій розвитку національної економіки та механізми їх реалізації. Формалізовано інвестиційні стратегії розвитку національної економіки та механізми їх реалізації. Надано оцінку інвестиційному стратегічному потенціалу Державного бюджету України та місцевих бюджетів України в умовах децентралізації національної економіки. Удосконалено програмно-цільові механізми розробки інвестиційних стратегій розвитку національної економіки. Розвинуто бюджетні механізми реалізації інвестиційних стратегій розвитку національної економіки на основі державно-приватного партнерства. Обґрунтовано інвестиційні стратегії розвитку промисловості, агропромислового комплексу та харчової

промисловості України. Запропоновано регіональні інвестиційні стратегії розвитку національної економіки в умовах реформи державного управління. Розроблено механізми інвестиційного стратегічного розвитку національної економіки в категоріях технологічних укладів. Надано оцінку інноваційно-інвестиційного стратегічного потенціалу реального інвестування в національну економіку. Запропоновано джерела ресурсного забезпечення інвестиційних стратегій розвитку реального сектору національної економіки. Узагальнено й оцінено інноваційність інвестиційних проектів державно-приватного партнерства в Україні. Визначено шляхи підвищення ролі фінансових інвестицій у системі стратегічного розвитку національної економіки. Удосконалено механізми фінансування стратегій інвестиційного розвитку національної економіки депозитними корпораціями. Узагальнено інвестиційні стратегії страхових компаній та розроблено заходи з активізації їх впливу на розвиток національної економіки.

Ключові слова: інвестиційні стратегії, національна економіка, механізми, реалізація, інновації, технологічні уклади, реальні, фінансові інвестиції

АННОТАЦІЯ

Слободянюк Н. А. Инвестиционные стратегии развития национальной экономики и механизмы их реализации. – На правах рукописи.

Диссертация на соискание ученой степени доктора экономических наук по специальности 08.00.03 – экономика и управление национальным хозяйством. – Классический частный университет, Запорожье, 2017.

В диссертации обоснованы теоретико-методологические основы и научно-практические рекомендации по совершенствованию инвестиционных стратегий развития национальной экономики и механизмов их реализации. Обобщены экономические теории инвестиционного обеспечения стратегического развития национальной экономики. В результате сделан вывод, что основой модели рынка инвестиций должна стать концепция экономического равновесия, а именно: балансирование интересов участников рынка, уравнивание инвестиционного спроса и предложения через механизм ценообразования на инвестиционные товары, применение системы мер антимонопольного регулирования.

Формализованы инвестиционные стратегии развития национальной экономики на основе особых механизмов саморазвития и инновационно-инвестиционной инерции в сфере экологизации предпринимательства, ориентированные на преодоление проблемы высокой энергоемкости и неконкурентоспособности отечественной продукции.

В рамках обоснования программно-целевых механизмов разработки и реализации инвестиционных стратегий развития национальной экономики

установлено, что они являются результатом развития системы управления государственными инвестициями, которые интегрированы в бюджетный процесс. В диссертации получили развитие бюджетные механизмы реализации инвестиционных стратегий развития национальной экономики на основе государственно-частного партнерства, которые требуют определенных изменений институциональной среды в части государственно-частного партнерства.

Обоснованы инвестиционные стратегии развития промышленности, агропромышленного комплекса и пищевой промышленности Украины. Определено содержание инноваций в аграрной отрасли и ее подотраслях, в частности в животноводстве, растениеводстве, землепользовании. Обоснованы приоритетные направления инвестиционной деятельности в аграрной сфере, связанные с энерго- и ресурсосбережением, созданием новых экологически чистых технологий и систем производства высококачественных продуктов животноводства и растениеводства, внедрением системы экологического менеджмента и аудита, сертификации производственных процессов в агропромышленном комплексе в соответствии с мировыми стандартами.

Предложены региональные инвестиционные стратегии развития национальной экономики в условиях реформы государственного управления, ориентированные на повышение инвестиционной привлекательности регионов и формирование благоприятного инвестиционного климата.

Разработаны механизмы инвестиционного стратегического развития национальной экономики в категориях технологических укладов. Состояние инвестирования в промышленность Украины негативно характеризует преобладание объектов III технологического уклада, среднее состояние развития IV технологического уклада и мизерный размер распространения технологий V уклада. Положительной является динамика, возникшая в 2014–2015 гг. и связанная с ростом удельного веса инвестирования в IV и V технологические уклады за счет уменьшения доли III технологического уклада.

Дана оценка инновационно-инвестиционного стратегического потенциала реального инвестирования в национальную экономику. Негативными характеристиками инновационной деятельности являются низкий удельный вес объема выполненных научных и научно-технических работ в ВВП по сравнению со странами – членами ЕС; нерациональная структура расходов на инновационную деятельность. Положительными признаками инновационно-инвестиционных процессов являются увеличение в структуре выполненных научных и научно-технических работ удельного веса фундаментальных исследований и научно-технических услуг, значительная часть финансирования научно-технических разработок иностранными инвесторами, а также преимущественный сбыт инновационной продукции, новой исключительно для рынка, за границей. Обобщение и критическая оценка проектов государственно-частного партнерства в Украине позволяют констатировать, что большинство из них было реализовано с участием иностранного инвестора,

а наиболее привлекательным объектом инвестирования оказались информационные и коммуникационные технологии.

Определены пути повышения роли финансовых инвестиций в системе стратегического развития национальной экономики. Структура портфельных инвестиций в разрезе финансовых инструментов свидетельствует о ее деформированном характере в сторону долгосрочных долговых инструментов сектора общего государственного управления. В диссертации усовершенствованы механизмы финансирования стратегий инвестиционного развития национальной экономики депозитными корпорациями на основе повышения концентрации ценных бумаг в активах. Фактические нормативы инвестирования в ценные бумаги по банковской системе Украины менее 1% и в десятки раз меньше нормативных значений. С одной стороны, это свидетельствует о низкой инвестиционной активности банков, с другой – о значительном потенциале развития операций с ценными бумагами.

Проведен обзор инвестиционных стратегий страховых компаний и разработаны мероприятия по активизации их влияния на развитие национальной экономики.

Ключевые слова: инвестиционные стратегии, национальная экономика, механизмы, реализация, инновации, технологические уклады, реальные, финансовые инвестиции

SUMMARY

Slobodyanyuk N. O. Investment strategies for the development of the national economy and mechanisms for their implementation. – Manuscript.

Dissertation for doctor degree in Economics on specialty 08.00.03 – economy and management of national economy. – Classic Private University, Zaporizhzhya, 2017.

The economic theories of investment strategies of the national economy development and their implementation mechanisms are generalized. The investment strategies for the development of the national economy and mechanisms for their implementation are formalized. The investment strategic potential of the State Budget of Ukraine and local budgets of Ukraine in the conditions of decentralization of the national economy is given. The software and target mechanisms of the development of investment strategies for the development of the national economy have been improved. The budget mechanisms of realization of investment strategies of development of the national economy on the basis of public-private partnership are developed. The investment strategies of industry, agro-industrial complex and food industry of Ukraine are substantiated. The regional investment strategies for the development of the national economy in the conditions of public administration reform are proposed. Mechanisms of investment strategic development of the national economy in the categories of technological methods are developed. The estimation of innovative-investment strategic potential of real investment in the national economy is given. The sources of resource support of investment strategies for the development of the real sector of the national economy are proposed. The

innovativeness of investment projects of public-private partnership in Ukraine is summarized and evaluated. The ways of increasing the role of financial investments in the system of strategic development of the national economy are determined. The mechanisms of financing the strategies of investment development of the national economy by deposit-taking corporations are improved. The investment strategies of insurance companies are generalized and measures to enhance their influence on the development of the national economy are developed.

Key words: investment strategies, national economy, mechanisms, implementation, innovations, technological practices, real, financial investments.

СЛОБОДЯНЮК НАТАЛЯ ОЛЕКСАНДРІВНА

**ІНВЕСТИЦІЙНІ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ
НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ ТА МЕХАНІЗМИ ЇХ РЕАЛІЗАЦІЇ**

08.00.03 – економіка
та управління національним господарством

АВТОРЕФЕРАТ

дисертації на здобуття наукового ступеня
доктора економічних наук

Підписано до друку 16.11.2017

Формат 60×84/16. Папір офсетний. Друк різнографний. Гарнітура Times.
Умовн.-друк. арк. 1,8. Обл.-вид. арк. 1,8. Тираж 150 пр. Зам. № 56-17АБ.

Видавець та виготовлювач
Класичний приватний університет
69002, м. Запоріжжя, вул. Жуковського, 70Б

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи
серія ДК, № 3321 від 25.11.2008 р.